

# Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU1

## Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

---

### Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2024 inom utgiftsområde 20, som uppgår till ca 19,3 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden samt om godkännande av en investeringsplan.

I budgetpropositionen behandlar regeringen sex tillkännagivanden som enligt regeringen får anses tillgodosedda och slutbehandlade. Utskottet delar regeringens bedömning i fråga om två av tillkännagivandena. När det gäller övriga fyra tillkännagivanden delar utskottet inte regeringens bedömning. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer i sin skrivelse om behandlingen av riksdagens skrivelser (skrivelse 75) med bl.a. en redogörelse för de ytterligare åtgärder som vidtagits i utestående delar.

I betänkandet finns fyra särskilda yttranden (S, V, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

#### *Behandlade förslag*

Proposition 2023/24:1 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

Drygt 20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

# Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....	3
Redogörelse för ärendet .....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen .....	5
Betänkandets disposition .....	6
Utskottets överväganden.....	7
Regeringens klimatredovisning .....	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 .....	12
Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden .....	18
Statens budget inom utgiftsområde 20 .....	24
Särskilda yttranden .....	55
1. Statens budget inom utgiftsområde 20 (S).....	55
2. Statens budget inom utgiftsområde 20 (V) .....	58
3. Statens budget inom utgiftsområde 20 (C) .....	65
4. Statens budget inom utgiftsområde 20 (MP) .....	68
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	78
Propositionen .....	78
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24 .....	78
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag .....	81
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	84

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## Statens budget inom utgiftsområde 20

### *a) Anslagen för 2024*

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 20 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 20 punkt 2 och avslår motionerna

2023/24:903 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2 och 33,  
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 41, 61 och 110,  
2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 47, 48 och 77,  
2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3,  
2023/24:2332 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),  
2023/24:2342 av Linda W Snecker m.fl. (V) yrkande 2,  
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 36 och 46,  
2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 1 och 28,  
2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 1, 6, 10 och 11,  
2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 9,  
2023/24:2671 av Emma Nohrén m.fl. (MP) och  
2023/24:2744 av Rickard Nordin (C).

### *b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden*

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 20 punkt 3.

### *c) Godkännande av en investeringsplan*

Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2024–2026 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 20 punkt 1.

Stockholm den 7 december 2023

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

*Emma Nohrén*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP)\*, Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S)\*, Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S)\*, Tomas Kronståhl (S)\*, Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S)\*, Stina Larsson (C)\*, Beatrice Timgren (SD), Elin Nilsson (L), Johanna Hornberger (M), Sofia Skönnbrink (S)\*, Andrea Andersson Tay (V)\* och Anna af Sillén (M).

\* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

# Redogörelse för ärendet

## Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2023/24:1 i de delar som gäller utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2024 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

## Budgetprocessen i riksdagen

### Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2024 för utgiftsområde 20 Klimat, natur och miljö till 19 307 359 000 kronor (prop. 2023/24:1, bet. 2023/24:FiU1, rskr. 2023/24:47).

I detta betänkande föreslår miljö- och jordbruksutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

### Regeringens klimatredovisning

Enligt 4 § klimatlagen (2017:720) ska regeringen varje år lämna en klimatredovisning till riksdagen. Redovisningen ska lämnas i budgetpropositionen och innehålla en redovisning av utsläppsutvecklingen, en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året som gått och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen samt en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas.

## Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

## Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens klimatredovisning behandlas först och därefter regeringens resultatredovisning följt av regeringens redovisning av tillkännagivanden inom utgiftsområde 20. Utskottet behandlar sedan de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

# Utskottets överväganden

## Regeringens klimatredovisning

### Propositionen

I bilagan till proposition 2023/24:1 utgiftsområde 20 lämnar regeringen årets klimatredovisning. Regeringen framhåller att klimatlagen ställer krav på innehållet i den klimatredovisning som regeringen är skyldig att ta fram varje år. Den ska omfatta

1. en redovisning av utsläppsutvecklingen
2. en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen
3. en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas.

I propositionen redovisar regeringen att klimatredovisningen har tagits fram med stöd av ett underlag som Naturvårdsverket lämnade till regeringen i mars 2023. Regeringen anför att strukturen i klimatredovisningen i huvudsak följer klimatlagens krav på innehåll. Sammanfattningsvis redogör regeringen först för utsläppsutvecklingen i Sverige på ett övergripande plan. Därefter beskriver regeringen utvecklingen av de utsläpp som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS) och utsläppsutvecklingen inom den s.k. ESR-sektorn (som bl.a. omfattar inrikes transporter, exklusive inrikes flyg, jordbruk och arbetsmaskiner). Därefter beskriver regeringen de viktiga beslut om styrmedel och förändringar av styrmedel inom klimatpolitiken som fattades under perioden den 1 juli 2022 till den 1 juli 2023 samt redovisar en bedömning av beslutens effekter på växthusgasutsläppen. Vidare redovisar regeringen hur utsläppen i ESR-sektorn antas utvecklas mot såväl etappmålen för 2030 och 2040 som det långsiktiga målet för 2045 till följd av dessa beslut, scenarier och utsläppsgap i förhållande till de klimatpolitiska målen samt en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder. Regeringen redogör därefter för ytterligare åtgärder och aviserad politik som har potential att sluta utsläppsgapet. Regeringen beskriver också vilka andra föreslagna och aviserade klimatpolitiska åtgärder som har påverkan på klimatarbetet.

### Kompletterande uppgifter

Regeringen har tillsatt Klimatpolitiska rådet för att det bl.a. ska analysera hur målen på kort och lång sikt kan nås på ett kostnadseffektivt sätt samt granska och bedöma kvaliteten på de underlag och modeller som regeringen bygger sin politik på. I rådets uppgifter ingår att årligen överlämna en rapport till regeringen med en bedömning av hur klimatarbetet och utsläppsutvecklingen

fortskrider, en bedömning av hur regeringens politik är förenlig med klimatmålen samt myndighetens övriga analyser och bedömningar (5 § 1 förordningen [2017:1268] med instruktion för Klimatpolitiska rådet). Vart fjärde år, när regeringen presenterar sin klimatpolitiska handlingsplan, ska Klimatpolitiska rådet därutöver göra en bedömning av planen.

I juni 2020 biföll riksdagen den första klimatpolitiska handlingsplan som regeringen i enlighet med kraven i 5 § klimatlagen överlämnat till riksdagen (prop. 2019/20:65, bet. 2019/20:MJU16, rskr. 2019/20:314). Den handlingsplanen går igenom hur Sveriges klimatpolitiska arbete bör bedrivas, vilka åtgärder man har fattat beslut om tidigare och vilka åtgärder som är planerade för att nå uppsatta klimatmål. Av handlingsplanen framgår bl.a. att klimatpolitiken ska integreras i fler politiska områden, att all relevant lagstiftning ska ses över så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag och att regeringen vid behov ska se till att andra samhällsmål omformuleras så att de är förenliga med klimatmålen.

Enligt Regeringskansliet, Klimat- och näringslivsdepartementet, kommer regeringen att överlämna den andra klimatpolitiska handlingsplanen till riksdagen under december 2023.

I mars 2022 lämnade Klimatpolitiska rådet sin fjärde rapport som avser 2021 (Klimatpolitiska rådets rapport 2022). Rådet konstaterade att även om regeringens klimatredovisning för 2021 överensstämmer med klimatlagens krav kan den utvecklas på några områden. Rådet anförde bl.a. att effektbedömningar borde inkluderas även för förslag som presenteras i budgetpropositionen och att samtliga utsläppspåverkande beslut för en angiven tidsperiod borde redovisas. Rådet konstaterade även att det saknas systematisk uppföljning av insatserna i den klimatpolitiska handlingsplanen. Vidare upprepade rådet sin tidigare rekommendation om att presentera klimatredovisningen på samma anslagsövergripande nivå som finansplanen. Klimatpolitiska rådet anförde att 2021 års klimatredovisning i budgetpropositionen för 2022 presenterades som en underbilaga till utgiftsområde 20, trots att rådet återkommande konstaterat att detta kan uppfattas som att arbetet med att nå klimatmålen fortfarande främst ses som ett ansvar för miljöpolitiken och inte något som ska genomsyra den samlade politiken. Vidare anförde rådet att regeringen i klimatredovisningen i budgetpropositionen för 2022 listade aviseringar från sammanlagt nio olika budgetområden, något som enligt rådet också styrker att klimatredovisningen hör hemma på en anslagsövergripande nivå.

Utskottet behandlade regeringens klimatredovisning 2022 i betänkande 2022/23:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Utskottet inledde med att konstatera att regeringen, när det gällde sammanfattningen av de kvantifierade effektbedömningarna av nya och ändrade beslut för perioden januari 2021–juli 2022, i en tabell hade redovisat en effektbedömning för respektive beslutad åtgärd. Utskottet konstaterade att detta innebär att det är möjligt att se vilken total effekt beslutade åtgärder har fått. Utskottet såg mycket positivt på att regeringen, i linje med det som utskottet hade efterfrågat



under det föregående året, hade återinfört en sådan redovisning. Utskottet noterade dock att klimatredovisningen inte innehöll någon beskrivning av hur effektbedömningarna hade gjorts eller vilka antaganden som låg bakom, utan att regeringen enbart hänvisade till att tabellen var en bearbetning av Naturvårdsverkets underlag till klimatredovisningen. Utskottet anförde att det dock saknades en tydlig hänvisning till underlaget i sig, t.ex. ett diarienummer eller namn på skrivelsen, och till var i detta beräkningarna kunde återfinnas. Utskottet vidhöll därför sitt uttalande från det föregående året, nämligen att regeringen behöver bli mer transparent och tydliggöra hur effektbedömningarna är beräknade.

Utskottet anförde vidare att regeringen i en tabell hade redovisat uppskattningar av direkta effekter på utsläppen av växthusgaser av några av de reformer som föreslogs i budgetpropositionen för 2023. Utskottet kunde konstatera att redovisningen hade vidareutvecklats sedan det föregående året på så sätt att beskrivningen av effekterna var mer utförlig och att regeringen, åtminstone i vissa avseenden, angav om effekterna är svårbedömda eller inte kan bedömas. Utskottet konstaterade vidare att tabellen också innehöll underrubriker som beskrev effekterna på olika områden, t.ex. effekterna inom EU ETS-sektorn. Utskottet välkomnade dessa förändringar och såg positivt på att regeringen uppgett att tabellen skulle komma att kompletteras med mer utförliga effektberäkningar i kommande klimatredovisningar. Utskottet hoppades i detta sammanhang att utfallet av Naturvårdsverkets pågående regeringsuppdrag, vilka beskrevs i klimatredovisningens avsnitt 5.2.5, kan komma att bidra positivt till detta arbete.

Vidare anfördes att utskottet under flera år har påpekat att bilagan med klimatredovisningen, i enlighet med det som uttalats i förarbetena till klimatlagen, bör placeras på samma anslagsövergripande nivå som finansplanen. Utskottet kunde dock konstatera att klimatredovisningen återigen redovisades som en underbilaga till utgiftsområde 20. Utskottet noterade vidare att regeringen hade anført i budgetpropositionen för 2022 att den skulle återkomma om bilagans placering vid ett senare tillfälle, men utskottet kunde konstatera att budgetpropositionen för 2023 inte innehöll några kommentarer om detta från regeringens sida. Utskottet vidhöll sina tidigare uttalanden i detta avseende och förutsatte också att regeringen i nästa budgetproposition skulle hörsamma såväl utskottets som Klimatpolitiska rådets upprepade uttalanden i frågan.

Utskottet upprepade också tidigare års önskemål om att klimatredovisningen, i den mån det är möjligt, bör redovisa utsläppen av växthusgaser uppdelat på utgiftsområde. Slutligen pekade utskottet på att regeringen hade anført att den avsåg att återkomma med kommentarer om flera av de bedömningar och rekommendationer som Klimatpolitiska rådet hade presenterat i sin rapport 2022. Utskottet hade viss förståelse för att regeringen sedan sitt tillträde inte hade hunnit processa denna fråga, men det hade enligt utskottet dock varit önskvärt med en beskrivning i klimatredovisningen av när

och i vilket sammanhang regeringen avsåg att återkomma till riksdagen i frågan.

I mars 2023 lämnade Klimatpolitiska rådet sin femte rapport som avser 2022 (Klimatpolitiska rådets rapport 2023). När det gäller bedömningen av regeringens klimatredovisning anförde rådet att redovisningen kan utvecklas på olika sätt, även om den uppfyller klimatlagens krav. Rådet konstaterade i detta sammanhang bl.a. att regeringen inte hade flyttat klimatredovisningen i budgetpropositionen för 2023 till samma anslagsövergripande nivå som finansplanen, något som rådet tidigare hade rekommenderat. Rådet konstaterade vidare att regeringen i budgetpropositionen för 2023 hade anfört att den skulle återkomma med kommentarer på flera av de bedömningar och rekommendationer som presenterats i Klimatpolitiska rådets rapport 2022. Rådet framhöll att det förväntade sig att regeringen fullföljer den utfästelsen och förtydligar på vilket sätt man kommer att svara framöver. Rådet välkomnade att regeringen hade gjort kvalitativa och i vissa fall kvantitativa effektbedömningar av de förändringar av styrmedel som föreslogs eller aviserades i budgetpropositionen. Rådet anförde samtidigt att redovisningen bör utvecklas med dels en summering av den totala effekten på kort och lång sikt, dels en summering av de kompletterande åtgärderna separat och kopplade till relevanta målsättningar på EU-nivå.

Slutligen noterade rådet att avsikten med det klimatpolitiska ramverket är att det klimatpolitiska arbetet ska präglas av långsiktighet, kontinuitet, tydlighet och transparens och att en tydligare och mer kvalificerad klimatredovisning gör det enklare att följa upp och bedöma regeringens klimatpolitik. Mot den bakgrunden ansåg rådet att det var problematiskt att regeringens klimatredovisningar till riksdagen hittills inte hade innehållit någon uppföljning av det centrala styrdokumentet, dvs. den klimatpolitiska handlingsplanen. Rådet lämnade därför rekommendationen att kommande klimatredovisningar tydligt följer upp och redovisar hur det går med genomförandet av den klimatpolitiska handlingsplanen.

Av förarbetena till klimatlagen (2017:720) framgår bl.a. följande (prop. 2016/17:146 Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige s. 40):

Regeringen redovisar redan i dag utsläppsutvecklingen i samband med budgetpropositionen. Däremot redovisas den politik som påverkar klimatet uppdelat på ett flertal olika utgiftsområden. För att underlätta för uppföljning och bedömning av de samlade klimateffekterna av alla politikområden, bör en särskild klimatredovisning finnas med som bilaga i budgetpropositionen. På motsvarande sätt har det sedan 1989 funnits en särskild bilaga om fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män i budgetpropositionen.

### **Utskottets bedömning**

I juni 2017 beslutade riksdagen om ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (prop. 2016/17:146, bet. 2016/17:MJU24, rskr. 2016/17:320). Detta ramverk innehåller nya klimatmål, en klimatlag och inrättandet av ett klimatpolitiskt

råd. Av klimatlagen framgår att regeringen ska presentera en årlig klimatredovisning i budgetpropositionen och att redovisningen ska omfatta utsläppsutvecklingen, de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen samt en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder inom klimatpolitiken och när och hur beslut om sådana åtgärder i så fall kan fattas.

När det gäller de kvantifierade effektbedömningarna av nya och ändrade beslut för perioden juli 2022–juli 2023 noterar utskottet att regeringen i år har utvecklat klimatredovisningen i denna del genom att redovisa kvantifierade effektbedömningar för respektive beslutad åtgärd i tre olika tabeller, nämligen för EU ETS-sektorn (tabell 3.1), för ESR-sektorn (tabell 3.2) och för kompletterande åtgärder (tabell 3.3). Utskottet kan också konstatera att klimatredovisningen i denna del har utvecklats ytterligare jämfört med förra året eftersom den i högre utsträckning innehåller en beskrivning av hur effektbedömningarna har gjorts och vilka antaganden som ligger bakom. Utskottet välkomnar dessa förändringar liksom att regeringen hänvisar till att ytterligare antaganden beskrivs under andra avsnitt i klimatredovisningen. Utskottet noterar i detta sammanhang att regeringen även hänvisar till att andra antaganden om och effekter av enskilda beslut beskrivs i Naturvårdsverkets underlag till klimatredovisningen. Utskottet konstaterar dock att det även i år saknas en tydlig hänvisning till Naturvårdsverkets underlag i sig, t.ex. ett diarienummer eller namn på skrivelsen, och till var i detta informationen kan återfinnas. Utskottet vidhåller därför att regeringen kan bli än mer transparent när det gäller att tydliggöra hur effektbedömningarna är beräknade. När det gäller de kvantifierade effektbedömningarna noterar utskottet dessutom att regeringen i inledningen till avsnittet (3.1) anger att utsläppen beräknas öka med 4,8–8,7 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 2030, men denna ökning förefaller enbart avse ESR-sektorn (jfr tabell 3.2). Enligt utskottet borde regeringen i inledningen ha redovisat en summering av den totala effekten på de utsläpp som framgår av tabell 3.1–3.3, något som även Klimatpolitiska rådet har efterfrågat i sin senaste rapport.

Utskottet noterar att klimatredovisningen i år innehåller en ny tabell (tabell 5.4) där regeringen redogör för flertalet av de klimatåtgärder eller andra åtgärder som föreslås i budgetpropositionen för 2024 inom olika utgiftsområden och som enligt regeringen har påverkan på klimatarbetet. Av tabellen framgår hur de enskilda förslagen bedöms påverka de svenska utsläppen eller, i de fall det handlar om förslag utan direkt koppling till utsläpputvecklingen, den gröna omställningen. Utskottet välkomnar att klimatredovisningen har utvecklats på detta sätt, men det hade enligt utskottet varit önskvärt om regeringen i detta sammanhang närmare hade förklarat skillnaden mellan effekter på utsläppen och förbättring eller försämring av omställningen. Det förhållandet att tabellen beskriver vissa åtgärders effekter på klimatarbetet med exempel från flera utgiftsområden är förvisso positivt, men utskottet vill ändå upprepa tidigare års önskemål om att klimatredovisningens avsnitt om den historiska utsläppsutvecklingen (avsnitt 2), i den mån det är möjligt,

redovisar utsläppen av växthusgaser uppdelat på budgetpropositionens olika utgiftsområden.

När det gäller frågan om klimatredovisningens placering i budgetpropositionen kan utskottet på nytt konstatera att den redovisas som en underbilaga till utgiftsområde 20 och att det saknas en förklaring från regeringen till varför den inte redovisas på samma anslagsövergripande nivå som finansplanen. Det är enligt utskottet anmärkningsvärt att regeringen återigen förbigår utskottets och Klimatpolitiska rådets upprepade uppmaningar med tystnad. Utskottet förväntar sig därför att regeringen hörsammar uppmaningarna om att placera klimatredovisningen som en bilaga till finansplanen eller, om så inte sker, tydligt redovisa skälen för att göra avsteg från förarbetsuttalandena i denna fråga.

## Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

### Propositionen

#### *Miljömålssystemet*

Regeringen redovisar att riksdagen har beslutat om målen för miljöpolitiken och att dessa är strukturerade i ett system som kallas miljömålssystemet (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377). Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljö kvalitetsmålen
- miljö kvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Generationsmålet är det övergripande målet för miljöpolitiken och beskriver att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Generationsmålet sju s.k. strecksatser förtydligar målets innebörd och visar vad miljöpolitiken ska fokusera på, nämligen att

- ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad
- den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart
- människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas
- kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen
- en god hushållning sker med naturresurserna
- andelen förnybar energi ökar och energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön

- konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

När det gäller generationsmålet strecksats om energi (sjätte strecksatsen) redovisar regeringen att strecksatsen ändrats och att den nu har följande lydelse: ”Andelen fossilfri energi ökar och energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.” Som skäl för denna ändring anför regeringen följande. Det tidigare energipolitiska målet för elproduktionens sammansättning 2040 hade följande lydelse i sin helhet: ”Målet år 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut.” Målet beslutades av riksdagen 2018 (prop. 2017/18:228, bet. 2017/18:NU22, rskr. 2017/18:411). Riksdagen har därefter beslutat om ett nytt energipolitiskt mål (prop. 2022/23:99, bet. 2022/23:FiU21, rskr. 2022/23:254). Målet för elproduktionens sammansättning 2040 är 100 procent fossilfri elproduktion. Med anledning av det nya energipolitiska målet bedömer regeringen att förnybar elproduktion bör ändras till fossilfri elproduktion även inom miljömålssystemet.

Vid sidan om generationsmålet har riksdagen beslutat om 16 miljö-kvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giffri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Regeringen har beslutat om etappmål inom miljömålssystemet. Riksdagen har beslutat om etappmål som bidrar till att öka takten i arbetet med att nå miljö-kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Sammantaget finns det nu 19 etappmål med målår som sträcker sig till 2023 eller senare. Övriga etappmål där målåret är passerat är slutredovisade i tidigare budgetpropositioner.

Miljömålen utgör det nationella genomförandet av Agenda 2030:s miljö-relaterade mål och delmål. Arbetet för att nå miljömålen bidrar även till att nå

andra mål i Agenda 2030. Generationsmålet och de 16 miljökvalitetsmålen har en tydlig koppling till flera av målen i Agenda 2030.

Förutom målstrukturen för miljöarbetet omfattar miljömålssystemet även regelbundna uppföljningar av miljömålen som görs i bred samverkan mellan myndigheter inklusive länsstyrelserna. Sammanlagt finns det 27 nationella myndigheter och länsstyrelserna på regional nivå som har ett ansvar i miljömålssystemet. Förutom Naturvårdsverket har 8 andra nationella myndigheter ett utpekat ansvar för uppföljning av miljökvalitetsmålen, och dessutom har länsstyrelserna ett ansvar för regionala bedömningar.

### *Övergripande resultatredovisning och bedömning av måluppfyllelsen*

Till varje miljökvalitetsmål hör ett antal s.k. preciseringar som beskriver innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska uppnås. Preciseringsringarna är bedömningsgrunder för resultaten i budgetpropositionen. Varje mål följs upp med stöd av ett antal indikatorer som redovisas återkommande i budgetpropositionen i form av tabeller eller diagram. Etappmålens måluppfyllelse bedöms baserat på elementen i målformuleringarna och tillgängliga data.

Regeringen framhåller och beskriver att det har gjorts omfattande insatser under 2022 och 2023 för att nå miljömålen. Trots att många och viktiga insatser har gjorts bedömer regeringen att befintliga och beslutade åtgärder, både nationella och internationella, inte räcker för att nå de flesta av miljökvalitetsmålen. Regeringen baserar sin bedömning på dels Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av arbetet med att nå miljömålen, dels Naturvårdsverkets årliga uppföljning av miljömålen. Båda rapporterna redovisades under 2023. Naturvårdsverkets bedömning är att avståndet till klimatmålet 2045 minskar, men att prognosen för etappmålen till 2030 och 2040 ser dålig ut.

Sammantaget bedömer regeringen att två miljökvalitetsmål, Skyddande ozonskikt och Frisk luft, kommer att uppnås och att ytterligare två, Giftfri miljö och Säker strålmiljö, bedöms vara nära att uppnås. Regeringens bedömning är att tolv miljökvalitetsmål inte kommer att kunna uppnås med nuvarande beslutade och planerade styrmedel. För sju av de tolv miljökvalitetsmål som inte bedöms uppnås går det enligt regeringen inte att avgöra om utvecklingstrenden bedöms vara positiv eller negativ. Regeringen redovisar att utvecklingstrenden för Bara naturlig försurning är positiv, medan trenden för Begränsad klimatpåverkan, Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar och Storslagen fjällmiljö bedöms vara negativ.

Trots att befintliga och beslutade insatser inte räcker för att nå de flesta av målen lyfter regeringen fram att flera områden, enligt den senaste fördjupade utvärderingen som redovisades 2023, utvecklas i rätt riktning. Enligt regeringen visar detta att insatser för miljön, både nationellt och genom överenskommelser inom EU och internationellt, ger resultat. Regeringen tillägger att

det finns fördröjningseffekter som gör att det kan ta tid innan genomförda insatser ger mätbara avtryck i miljön.

Avslutningsvis anför regeringen att Miljömålsberedningen och Miljömålsrådet, vid sidan av ansvariga myndigheter, är viktiga aktörer i arbetet med att ta fram förslag till åtgärder för att nå miljömålen. Regeringen bedömer att det breda samarbete som finns inom Miljömålsrådet ökar takten i åtgärdsarbetet och därmed i arbetet för att nå miljömålen inklusive generationsmålet.

## Utskottets bedömning

### *Bakgrund*

Miljö- och jordbruksutskottet har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2024 för utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur. Analysen har fokuserat på miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Utgångspunkten för utskottets uppföljning är budgetlagens (2011:203) krav på regeringens resultatredovisningar och de önskemål om förbättringar av resultatredovisningarna som utskottet tidigare har framfört.

### *Allmänt om resultatredovisningen*

Inledningsvis noterar utskottet att regeringen har ändrat generationsmålet sjätte strecksats så att den ligger i linje med det nya energipolitiska mål som riksdagen beslutade om i juni 2023. Utskottet vill härefter framföra ett antal övergripande kommentarer om resultatredovisningens innehåll, struktur och utformning.

Till att börja med vill utskottet framhålla att regeringens redovisning av resultat i förhållande till beslut som riksdagen har fattat om mål och anslag ger värdefull information och underlag för politiska beslut om verksamhetens inriktning och dimensionering. Utskottet vill därför påminna om betydelsen av att resultatredovisningen koncentreras till att beskriva och analysera just resultaten snarare än de vidtagna åtgärderna i sig. Regeringens redovisning kan i detta avseende göras mer effektiv och ändamålsenlig så att riksdagen, och i förlängningen medborgarna, får en närmare beskrivning av i vilken utsträckning de mål som riksdagen har beslutat om uppfylls eller inte.

Utskottet noterar att det för sju, alltså knappt hälften, av miljökvalitetsmålen inte går att avgöra om utvecklingstrenden är positiv eller negativ, dvs. det saknas underlag för att kunna bedöma i vilken riktning utvecklingen går. Detta är givetvis problematiskt eftersom det försvårar inte bara förståelsen för i vilken mån redan vidtagna åtgärder har fått avsedd effekt utan även åtgärdsarbetet framöver.

Vidare vill utskottet framhålla poängen med att regeringen knyter utvecklingen inom de olika miljökvalitetsmålen till varandra. Miljökvalitetsmålen utgörs av 16 mål inom olika områden, men de ska samtidigt ses som en helhet;

tillsammans beskriver målen en sammantagen samhällsutveckling där samtliga behöver uppfyllas för att generationsmålet ska anses vara uppnått. I linje med vad utskottet anförde i förra årets uppföljning (bet. 2022/23: MJU1) finns det ett stort värde för riksdagen i att ta del av regeringens konsekvensanalyser av vilka effekter åtgärder inom ett miljö kvalitetsmål har fått på andra mål. Detta skulle ge en helhetsbild där man med bredare penseldrag kan både illustrera hur utvecklingen inom ett område påverkar utvecklingen inom andra områden och tvärtom och tydliggöra eventuella målkonflikter. Utskottet upprepar därför detta önskemål.

Utöver dessa iakttagelser av övergripande karaktär har utskottet några kommentarer i relation till de fyra miljö kvalitetsmål som utskottet valt att fokusera närmare på. Dessa kommentarer redovisas nedan.

### *Begränsad klimatpåverkan*

Utskottet kan dessvärre konstatera att det även detta år saknas kommentarer om vilka effekter insatser inom detta miljö kvalitetsmål får på andra områden. I linje med vad utskottet anført ovan om miljömålets sammanlänkade natur är det relevant för utskottet att ta del av regeringens bedömning av hur huruvida den negativa utvecklingen för detta miljö kvalitetsmål påverkar andra sektorer och miljömål, inte minst miljö kvalitetsmålet Frisk luft.

När det gäller klimatpåverkan från svensk konsumtion noterar utskottet att regeringen kommenterar detta i resultatredovisningens avsnitt om generationsmålet, som i sin tur innehåller en hänvisning till bilagan med klimatredovisningen där flera indikatorer för konsumtionsbaserade utsläpp redovisas i ett eget avsnitt. För att öka förståelsen av resultatredovisningen hade det enligt utskottet varit önskvärt med en hänvisning under avsnittet om miljö kvalitetsmålet Begränsad miljö påverkan till avsnittet om generationsmålet.

Vidare upprepar utskottet att det vore värdefullt om regeringen i den nu behandlade delen av resultatredovisningen på ett tydligare sätt kunde hänvisa till det avsnitt i klimatredovisningen där flertalet av budgetpropositionens förslag med klimateffekt listas med exempel från flera utgiftsområden.

### *Giftfri miljö*

Utskottet har under flera års tid uppmärksammat att regeringens resultatredovisning av miljö kvalitetsmålet kontinuerligt har förbättrats, och årets redovisning är inget undantag. Utskottet vill i detta sammanhang särskilt framhålla att regeringen i några fall har kommenterat vilka andra miljö kvalitetsmål som påverkats positivt av åtgärder som har genomförts för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Detta är enligt utskottet ett gott exempel på hur regeringen kan utveckla sådana analyser och kommentarer i resultatredovisningen även för andra miljö kvalitetsmål.

När det gäller själva måluppfyllelsen redovisar regeringen inledningsvis sin bedömning att miljö kvalitetsmålet är nära att nås, men man pekar därefter på



ett antal osäkerhetsfaktorer för målpuppfyllelsen. Enligt utskottet är skrivningen att målet är nära att nås något motsägelsefull när det enligt regeringen förutsätter att ytterligare åtgärder vidtas, såsom att strategier genomförs och lagändringar beslutas, och det samtidigt är ovissat när sådana åtgärder kan vara på plats.

### *Ett rikt odlingslandskap*

Utskottet har tidigare uttalat att det vore önskvärt om regeringen kunde presentera analyser av konsekvenserna av vidtagna insatser och åtgärder inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap i förhållande till andra områden, t.ex. vilka effekter åtgärder inom detta miljö kvalitetsmål har på livsmedelsproduktionen. Utskottet saknar sådana analyser även i detta års resultatredovisning. I likhet med tidigare år anför regeringen i resultatredovisningen att miljö kvalitetsmålet är beroende av att det finns ett aktivt och livskraftigt jordbruk i hela landet. Utskottet vill därför återigen framhålla att det vore värdefullt med sådana konsekvensanalyser i kommande redovisningar.

Eftersom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap har många kopplingar till utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel är det enligt utskottet värdefullt att regeringen även i år gör vissa hänvisningar till resultatredovisningen för det utgiftsområdet.

### *Ett rikt växt- och djurliv*

Utskottet kan konstatera att resultatredovisningen i denna del på flera sätt har utvecklats positivt sedan förra året. I linje med utskottets tidigare önskemål redovisar regeringen nu att insatserna för att nå miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv gynnar ett flertal andra miljö kvalitetsmål som rör klimatet, skogar, odlingslandskap, fjäll, hav, sötvatten, minskad övergödning och våtmarker samt att insatserna bidrar till mål inom Agenda 2030. Utskottet välkomnar den förbättrade redovisningen men ser gärna att nästa resultatredovisning innehåller tydligare hänvisningar till vilka specifika miljö kvalitetsmål, och därmed i förlängningen vilka globala mål för hållbar utveckling i FN:s Agenda 2030, det handlar om.

Det har också skett en utveckling av resultatredovisningen eftersom regeringen, till skillnad från förra året, nu i viss mån redovisar och kommenterar indikatorn Bevarandestatus för naturtyper i art- och habitatdirektivet. Utskottet noterar i detta sammanhang att regeringen beskriver att det inte finns några uppdaterade siffror för vare sig denna indikator eller indikatorn Rödlistindex och att regeringen hänvisar till uppgifter i tidigare budgetpropositioner. Regeringen nämner dock inte vilka budgetpropositioner som avses, något som för tydlighetens skull hade varit önskvärt. Vidare saknar utskottet fortfarande en redovisning av hur regeringen har använt och tolkat indikatorn Rödlistindex i sin bedömning av målpuppfyllelsen av miljö kvalitetsmålet.

### *Avslutande kommentar*

Utskottet kan i likhet med tidigare konstatera att resultatredovisningen på de flesta områdena är utformad på ett pedagogiskt och tydligt sätt som gör det möjligt att bedöma både resultatet och utvecklingen över tid. Utskottet ser likaså mycket positivt på det löpande utvecklings- och erfarenhetsutbytet mellan företrädare för regeringen och miljö- och jordbruksutskottet för att utveckla resultatredovisningen. Uppföljningen är en grundläggande del av riksdagens verksamhet och utskottet anser därför alltiämt att det är angeläget att denna dialog fortsätter.

## Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden

### **Propositionen**

I budgetpropositionen för 2024 redovisar regeringen när det gäller utgiftsområde 20 behandlingen av sex tillkännagivanden som har föreslagits av miljö- och jordbruksutskottet.

### *Tillkännagivande om tillsynsarbetet på avfallsområdet*

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om tillsynsarbetet på avfallsområdet (bet. 2021/22:MJU26 punkt 8, rskr. 2021/22:415). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör tillsätta en utredning som undersöker brister i tillsynsarbetet på avfallsområdet inom ramen för tillsynsmyndigheternas ordinarie verksamhet och lämna förslag på vilka resurser och förstärkningar det finns behov av. Regeringen bör även låta utreda frågan om en vägledning om hur miljötillsynen ska gå till och om utformningen av en standardiserad miniminivå för denna tillsyn (bet. 2021/22:MJU26 s. 35 och 36).

Regeringen beslutade den 16 juni 2022 att tillsätta en utredning om en skärpt miljöstraffrätt och en stärkt miljöbrottsbekämpning (dir. 2022:69). Utredaren ska bl.a. analysera tillsynsmyndigheternas behov av information, ta ställning till om länsstyrelsens ansvar för att ge stöd och råd till kommunerna ska utökas till enskilda ärenden samt vid behov föreslå ytterligare åtgärder som krävs för att förbättra tillsynsmyndigheternas möjlighet att upptäcka brottslighet. Den 16 juni 2022 beslutade regeringen även om ytterligare uppdrag i fråga om avfallsbrottslighet (KN2023/00025). Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Tullverket, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen och fem länsstyrelser ska fortsätta att utveckla samverkan mellan myndigheterna vilket bl.a. kommer att underlätta tillsynen. Uppdraget ska delredovisas senast den 1 mars 2023, 2024 och 2025 samt slutredovisas senast den 1 mars 2026. Länsstyrelserna i bl.a. Gävleborgs län och Stockholms län ska utreda en befogenhet för tillsynsmyndigheterna att stoppa avfallstransporter och förhindra fortsatt

färd. Även detta är verktyg för en effektivare tillsyn. Uppdraget delredovisades den 1 mars 2023.

Regeringen har också i regleringsbrevet för 2023 gett Naturvårdsverket i uppdrag att sammanställa vilka resurser och förstärkningar inom tillsynsmyndigheternas verksamhet som krävs för att förebygga och upptäcka avfallsbrottslighet inklusive driva ärenden där sådan brottslighet har upptäckts. Uppdraget ska redovisas senast den 29 februari 2024. Naturvårdsverket m.fl. arbetar med uppdrag att främja en mer effektiv och enhetlig tillsyn (KN2023/00988). I uppdraget ingår bl.a. att föreslå åtgärder för att särskilt utveckla och förbättra uppföljning av kommunernas tillsynsarbete samt ta fram kriterier för vilken kompetens som behövs inom tillsynen. Naturvårdsverket har i redovisningen av ett myndighetsgemensamt uppdrag om avfallsbrottslighet (KN2023/00025) åtagit sig att under 2022 och 2023 utarbeta vägledning om bl.a. uppsökande tillsyn riktad mot avfallsbrottslighet och tillsyn av anmälningspliktiga verksamheter som lagrar avfall.

I den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken är avfall ett av fokusområdena. I fråga om illegal avfallshantering är några av effektmålen att tillsynsmyndigheternas förmåga att upptäcka illegal avfallshantering ökar och att tillsynsinsatser för att upptäcka avfallsbrottslighet görs koordinerat genom regional samverkan.

Regeringen anser mot bakgrund av vidtagna och pågående åtgärder att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

### *Tillkännagivande med koppling till miljö kvalitetsmålet Hav i balans*

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att Sverige bör driva på för att öka det internationella samarbetet för att motverka övergödning, giftiga utsläpp och nedskräpning i hav, sjöar och vattendrag samt prioritera samarbetet i havsmiljökonventionerna Ospar och Helcom (bet. 2018/19: MJU13 punkt 19, rskr. 2018/19:202).

Regeringen beskriver att Sverige arbetade aktivt för ambitiösa mål och åtgärder i Helsingforskommissionens (Helcom) uppdaterade aktionsplan för Östersjön (Baltic Sea Action Plan, BSAP) och Osparkommissionens nya miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES) som beslutades 2021. Planerna innehåller flera hundra konkreta åtgärder och tydliga reduktionskrav för marint skräp och övergödning till 2030. För ett effektivt genomförande av BSAP och NEAES har Havs- och vattenmyndigheten på regeringens uppdrag tillsammans med berörda myndigheter tagit fram ett förslag till nationell genomförandeplan. Havs- och vattenmyndigheten har i samarbete med Statens jordbruksverk utrett förutsättningarna för ett ökat samarbete mellan Östersjöländerna för att minska övergödningen i Östersjön, inklusive möjligheten till ett internationellt handelssystem med utsläppsätter. Myndigheterna samverkar också för att inom Helcom utveckla bästa möjliga teknik och bästa miljöpraxis för minskade utsläpp av ammoniak och växthusgaser.

År 2023 har regeringen satsat ytterligare medel på vattenrelaterade åtgärder inklusive åtgärder mot övergödning och arbete i de regionala havskommissionerna.

År 2018 gav regeringen Miljömålsberedningen (M 2010:04) genom ett tilläggsdirektiv (dir. 2018:44) i uppdrag att föreslå en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. Betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) lämnades 2021. Beredning pågår inom Regeringskansliet.

Regeringen har aktivt arbetat för ett beslut om att inleda formella förhandlingar om ett rättsligt bindande globalt avtal mot plastföreningar. Det första förhandlingsmötet hölls i november 2022 och arbetet fortgår under 2023. Ett sådant avtal syftar bl.a. till att bidra till minskad plastnedskräpning i haven.

Regeringen anser att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat genom dessa åtgärder.

### *Tillkännagivande om regelbunden översyn av formellt skyddade områden*

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om en regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheter till förändringar (bet. 2021/22:MJU18 punkt 21, rskr. 2021/22:206). Av tillkännagivandet följer att en regelbunden översyn av formellt skyddade områden behöver genomföras med möjligheter till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt. Naturvärden kan vara tillfälliga och det formella skyddet behöver därför omprövas med jämna mellanrum för att säkerställa att skyddet är ändamålsenligt, bygger på aktuella förutsättningar och motsvarar ett faktiskt behov av skydd. Enligt utskottet ska en regelbunden översyn kunna innebära att skydd ändras och i vissa fall även upphävs om det inte längre kan anses ändamålsenligt (bet. 2021/22:MJU18 s. 103).

Regeringen konstaterar att länsstyrelsen kontinuerligt ser över äldre beslut om naturreservat för att områdena ska ha ett ändamålsenligt skydd. En myndighet kan ändra beslut inom ramen för sitt bemyndigande enligt lagar och förordningar.

Regeringen anför att naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som ger ett tidsbegränsat formellt skydd. Flera naturvårdsavtal kommer att löpa ut inom de närmaste åren och avtalen kan då behöva förnyas. För naturvårdsavtal finns det redan möjlighet att träffa en ny överenskommelse med markägaren efter avtalstidens slut baserat på markägarens vilja samt områdets förutsättningar och naturvärden. Det finns då möjlighet att säkerställa att skyddet för området är ändamålsenligt, bygger på aktuella förutsättningar och motsvarar ett faktiskt behov av skydd.

Regeringen gav den 2 juni 2022 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att tillsammans och i enlighet med propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med

frivillighet som grund utreda och föreslå ändringar av den formella skyddsformen biotopskyddsområden (M2022/01190 och N2022/01472). Syftet med uppdraget var att göra skyddsformen biotopskyddsområde mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv, bl.a. om det ska vara möjligt att i enskilda beslut inkludera funktionella skyddszoner, fler biotoptyper samt att även beakta kulturmiljövärden och sociala värden som en grund för enskilda beslut om biotopskyddsområde. I uppdraget ingick att utreda om biotopskyddsområden även ska kunna vara flexibla över tid och om det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer, inklusive naturvårdsavtal som är ett tidsbegränsat formellt skydd. I uppdraget ingick även att, i enlighet med propositionen Tydligare bestämmelser om ersättning vid avslag på ansökningar om tillstånd till avverkning i fjällnära skog (prop. 2021/22:207), utreda mer flexibla skydds- och ersättningsformer särskilt anpassade för det fjällnära området som kan vara attraktiva för markägare, t.ex. större biotopskyddsområden eller avtal för anpassat brukande. Uppdraget lämnade underlag för ett ställningstagande till om ytterligare tidsbegränsade områdeskydd bör införas, inklusive förändringar i möjligheterna att göra en löpande översyn av sådana områdesskydd. Uppdraget redovisades i juni 2023 och förslagen bereds inom Regeringskansliet. Möjligheten att införa tidsbegränsade biotopskydd har också utretts av Artskyddsutredningen (M 2020:03). Förslagen i betänkandet Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51) bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen anser mot denna bakgrund att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

### *Tilkännagivande om proportionalitetsprincipen och rätten till ersättning*

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om proportionalitetsprincipen och rätten till ersättning (bet. 2021/22:MJU29 punkt 4, rskr. 2021/22:389). Av tillkännagivandet följer att det måste skapas bättre förutsättningar för att de myndigheter som beslutar om inskränkningar i äganderätten och ersättning för att kompensera sådana rådighetsinskränkningar ska kunna upprätthålla proportionalitetsprincipen och rätten till ersättning (bet. 2021/22:MJU29 s. 33).

Regeringen gav den 9 juni 2022 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att – i enlighet med den inriktning som finns beskriven i propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund – se över den nationella strategin för formellt skydd av skog och särskilt beakta hur äganderättsperspektivet ska stärkas, hur nya skyddsformer ska användas och hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas. I uppdraget

uppmantar regeringen myndigheterna att bedriva arbetet på sätt som överensstämmer med tillkännagivandet (M2022/01241). Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025.

Regeringen anser mot denna bakgrund att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

### *Tillkännagivande om äganderätten i beslut och ställningstaganden samt om utbetalning av ersättning vid beslut om formellt skydd*

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om äganderätten i beslut och ställningstaganden samt om utbetalning av ersättning vid formellt skydd (bet. 2021/22:MJU29 punkt 5, rskr. 2021/22:389). Av tillkännagivandet följer att myndigheterna behöver ta tydligare hänsyn till äganderätten i beslut och ställningstaganden, vilket i sin tur kommer att skapa större uppslutning och engagemang för naturvårdsarbetet i skogen och för olika skyddsformer. Vidare anser utskottet att berörda myndigheter bör eftersträva kortare handläggningstider och ett mer serviceinriktat bemötande i sin myndighetsutövning. När markägaren har kommit överens med staten om formellt skydd bör huvudregeln vara att ersättning ska betalas ut i anslutning till skyddsbeslutet. Enligt utskottet behöver samtliga nu beskrivna aspekter hanteras såväl inom ramen för den kommande parlamentariska kommitténs uppdrag (jfr riksdagens tillkännagivande, bet. 2018/19:KU27, rskr. 2018/19:281) som i den löpande myndighetsutövningen i skogliga frågor (bet. 2021/22:MJU29 s. 33).

Regeringen gav den 9 juni 2022 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att – i enlighet med den inriktning som finns beskriven i propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund – se över den nationella strategin för formellt skydd av skog och särskilt beakta hur äganderättsperspektivet ska stärkas, hur nya skyddsformer ska användas och hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas. I uppdraget uppmantar regeringen myndigheterna att bedriva arbetet på sätt som överensstämmer med tillkännagivandet (M2022/01241). Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025. Regeringen har vidare beslutat om att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté som bl.a. ska bedöma vilka generella förutsättningar som bör gälla för att en inskränkning i näringsfriheten och egendomsskyddet ska vara godtagbar (dir. 2023:83).

Regeringen anser mot denna bakgrund att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

### *Tillkännagivande om arbetet med grön infrastruktur*

Riksdagen har tillkännaggett för regeringen det som utskottet anfört om arbetet med grön infrastruktur (bet. 2021/22:MJU29 punkt 6, rskr. 2021/22:389). Av tillkännagivandet följer att det inom ramen för beredning av Artskyddsutredningens förslag och riksdagens tillkännagivande om att tillsätta en parlamentarisk kommitté för att se över det grundlagsskyddade egendomsskyddet är

viktigt att utreda hur handlingsplanerna för grön infrastruktur påverkar det enskilda ägandet och brukandet och om det finns bättre sätt att värna olika ekosystem och arter. I avvaktan på att dessa frågeställningar är behandlade bör arbetet med grön infrastruktur avbrytas och inga nya handlingsplaner tas fram (bet. 2021/22:MJU29 s. 34).

Regeringen beslutade den 18 juli 2019 om kommittédirektiv om stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (dir. 2019:46). I direktivet ingick uppdraget att analysera de äganderättsliga konsekvenserna av att nyckelbiotoper och områden som är av betydelse för grön infrastruktur identifieras och registreras samt statens roll i arbetet med nyckelbiotoper och grön infrastruktur.

Regeringen gav den 9 juni 2022 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att – i enlighet med den inriktning som finns beskriven i propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund – se över den nationella strategin för formellt skydd av skog och särskilt beakta hur äganderättsperspektivet ska stärkas, hur nya skyddsformer ska användas och hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas (M2022/01241). Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025.

Regeringens bedömning är att den nationella strategin för formellt skydd av skog (Naturvårdsverket, rapport 6762) ger ett praktiskt stöd för att prioritera och goda möjligheter för berörda myndigheter att samverka om områdes-skyddet för en ökad legitimitet hos markägare samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas på ett kostnadseffektivt sätt.

Regeringen har vidare beslutat om att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté som bl.a. ska bedöma vilka generella förutsättningar som bör gälla för att en inskränkning i näringsfriheten och egendomsskyddet ska vara godtagbar (dir. 2023:83).

Regeringen anser mot denna bakgrund att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

## Utskottets bedömning

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen lämnar en redogörelse för de sex tillkännagivanden som redovisas ovan och att regeringen bedömer att samtliga dessa är tillgodosedda och slutbehandlade.

När det gäller tillkännagivandet med koppling till miljö kvalitetsmålet Hav i balans (bet. 2018/19:MJU13 punkt 19, rskr. 2018/19:202) och tillkännagivandet om arbetet med grön infrastruktur (2021/22:MJU29 punkt 6, rskr. 2021/22:389) har utskottet inte något att invända mot regeringens bedömning.

När det gäller övriga fyra tillkännagivanden delar dock utskottet inte regeringens bedömning att dessa är tillgodosedda och slutbehandlade (bet. 2021/22:MJU26 punkt 8, rskr. 2021/22:415, bet. 2021/22:MJU18 punkt 21, rskr. 2021/22:206 och bet. 2021/22:MJU29 punkterna 4 och 5, rskr. 2021/22: 389). Utskottet förutsätter att regeringen återkommer i sin skrivelse

om behandlingen av riksdagens skrivelser (skrivelse 75) med bl.a. en redogörelse för de ytterligare åtgärder som vidtagits i utestående delar.

## Statens budget inom utgiftsområde 20

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt regeringens förslag, lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt och godkänner en investeringsplan för Naturvårdsverket. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 20 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

### Propositionen

I budgetpropositionen för 2024 föreslår regeringen att riksdagen anvisar anslagen för utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt den fördelning som framgår av tabellen i bilaga 2 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20 punkt 2). För vissa anslag föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att ingå ekonomiska åtaganden som innebär behov av framtida anslag (punkt 3). Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden framgår i tabellform i bilaga 3.

Därutöver föreslår regeringen att riksdagen godkänner en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för perioden 2024–2026 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar (punkt 1).

I det följande sammanfattas regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 20. Inledningsvis redogörs för den politiska inriktningen inom utgiftsområdet.

### *Politikens inriktning*

#### **Åtgärder för att minska klimatutsläppen**

Regeringen redovisar att klimatlagen är utgångspunkten för regeringens klimatpolitiska arbete: Senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Regeringen anför att klimatpolitiken ska vara ambitiös och effektiv samt ta hänsyn till människors och företags möjligheter att leva och verka i hela landet. Fokus ligger därför på att på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt ta bort de utsläpp som kan tas bort, att minska de utsläpp som inte går att ta bort helt och att därutöver skapa stora volymer negativa utsläpp. Regeringens samlade klimatpolitik under mandatperioden kommer att utvecklas i den klimatpolitiska handlingsplan som regeringen, i enlighet med klimatlagen, kommer att överlämna till riksdagen i slutet av 2023. I handlingsplanen kommer regeringen bl.a. att presentera förslag på analyser av effektiva åtgärder och styrmedel.



De viktigaste förutsättningarna för omställningen från en fossil ekonomi till en fossilfri ekonomi är enligt regeringen trygg och kostnadseffektiv leverans av fossilfri energi, effektiva tillståndprocesser och tillgång till relevant kompetens. När det gäller omställningen till fossilfri energi föreslår regeringen ett antal satsningar. Regeringen bedömer att utsläppen från den tunga industrin, särskilt stålindustrin, kan minska i stor utsträckning genom elektrifiering och användning av vätgas. Regeringen föreslår därför ökade medel till anslaget 1:18 Industriklivet. Som ett komplement till denna satsning avser regeringen att under 2024 återkomma till riksdagen med förslag om nedsatt energiskatt för el som används för infångning av koldioxid för lagring.

Regeringen vill skynda på elektrifieringen av fordonsflottan, när det gäller såväl lätta som tunga fordon, och föreslår därför en förstärkning av anslaget 1:16 Klimatinvesteringar (Klimatklivet). Anslaget kan finansiera laddinfrastruktur och även andra klimatinvesteringar på lokal och regional nivå i hela Sverige.

Inom vissa fordonsegment har elektrifieringen inte kommit lika långt och regeringen förstärker därför även anslaget 1:17 Klimatpremier. Regeringen avsätter medel för det befintliga marknadsintroduktionsstödet till eldrivna och andra typer av miljövänliga tunga fordon och arbetsmaskiner. Vidare inför regeringen ett nytt tillfälligt marknadsintroduktionsstöd för lätta ellastbilar. Inom förstärkningen av anslaget ingår även en tillfällig skrotningspremie för äldre bilar med förbränningsmotor.

Regeringen redovisar att EU:s klimatlag<sup>1</sup> slår fast att EU ska nå klimatneutralitet senast 2050 och minska nettoutsläppen med minst 55 procent till 2030, jämfört med 1990. Under det svenska ordförandeskapet i rådet under våren 2023 antog EU, som en del av det s.k. Fit for 55-paketet, bindande lagstiftning för att nå klimatmålet till 2030. Enligt regeringen tillhör Sverige den grupp medlemsstater som har fått tuffare klimatåtaganden i ansvarsfördelningsförordningen (ESR)<sup>2</sup> och i LULUCF-förordningen<sup>3</sup>. För att säkerställa att Sverige når sina åtaganden inom dessa förordningar föreslås att anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar får användas för att förvärva utrymme för utsläpp och upptag från andra medlemsstater. Dessutom föreslås att regeringen bemyndigas att överföra utsläppsutrymme från EU:s utsläppshandelssystem till ESR genom att annullera utsläppsrätter från Sveriges auktionsvolym.

<sup>1</sup> Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättandet av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999.

<sup>2</sup> Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/842 av den 30 maj 2018 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) nr 525/2013.

<sup>3</sup> Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/841 av den 30 maj 2018 om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030 och om ändring av förordning (EU) nr 525/2013 och beslut nr 529/2013/EU.

I fråga om effektiva tillståndprocesser framhåller regeringen att svenska företag ser dagens tillståndprocesser som ett hinder för att ställa om sina verksamheter. Det vill regeringen förändra. En ökad effektivitet i miljöprövningsprocesserna skulle bidra såväl till en snabbare klimatomställning som till att öka investeringsviljan och Sveriges internationella attraktionskraft. För att genomföra beslutade förändringar av miljötillsynen och föreslagna och kommande förändringar av miljötillståndprocessen föreslår regeringen, i de delar som hör till utgiftsområde 20, att förvaltningsanslaget för Naturvårdsverket (anslaget 1:1) höjs.

### **En giftfri cirkulär ekonomi**

Regeringen anser att samtidigt som omställningen till en giftfri cirkulär bioekonomi möjliggör klimatomställningen kan den också bidra till att minska förlusten av biologisk mångfald och att minska risken för att exponeras för föroreningar och de risker som är förknippade med det. Enligt regeringen är det viktigt såväl att utveckla och tillgängliggöra säkra och hållbara kemikalier som att skydda miljön och människors, i synnerhet särskilt sårbara grupper, hälsa mot skador orsakade av kemikalier. Regeringen kommer att arbeta för att realisera åtagandena i EU:s kemikaliestrategi som bl.a. utgår från att den nuvarande kemikaliepolitiken måste utvecklas och reagera snabbare och effektivare på de utmaningar som farliga kemikalier medför. Majoriteten av världens kemikalieproduktion finns i dag utanför EU, och därför är Sveriges fortsatta arbete med globala kemikaliefrågor viktigt, särskilt förhandlingarna om ett nytt globalt ramverk för kemikalier.

Enligt regeringen finns det också behov av att på ett samhällsekonomiskt effektivt och ansvarsfullt sätt sanera de värst förorenade områdena för att minska risker för människors hälsa och miljön. Ett sådant arbete skapar också möjligheter att använda tidigare förorenad mark för t.ex. bostäder, vilket minskar trycket på oexploaterade grönytor. Regeringens och ansvariga myndigheters arbete med förorenade områden, med särskilt fokus på förorenade sediment och per- och polyfluorerade alkylsubstanser (PFAS) är viktigt för att kunna hantera de föroreningar som redan finns i miljön.

### **Bevarande av biologisk mångfald**

Regeringen framhåller att förutsättningarna för biologisk mångfald behöver förbättras och att Sverige ska ha en hög ambition i arbetet med naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster såväl nationellt som internationellt och inom EU. EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 pekar ut riktningen för unionens samlade arbete för att bevara biologisk mångfald, och det nya ramverket under konventionen om biologisk mångfald (CBD) utgör ett viktigt politiskt åtagande för hela 2020-talet. Förstörda livsmiljöer, överexploatering av arter, klimatförändringar, föroreningar och invasiva främmande arter är enligt regeringen de viktigaste påverkansfaktorer som behöver hanteras.

I Sverige finns många naturreservat och nationalparker som skyddar oersättliga naturvärden. Många av dessa områden behöver skötas effektivt så

att de blir tillgängliga för besökare samtidigt som naturvärden bevaras och utvecklas, ekosystemtjänster vidmakthålls och fler livsmiljöer skapas för våra svenska arter.

Regeringen avser att aktivt vidta åtgärder för att motverka artutrotningen både globalt och i Sverige genom att bevara särskilt känsliga arter och naturmiljöer, inte minst genom hållbara jordbruks-, fiskeri- och skogsnäringsar som skapar miljö- och klimatnytta. Invasiva främmande arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald och regeringen föreslår därför en satsning på att bekämpa och förhindra spridning av dessa arter.

I arbetet med att minska klimatpåverkan har våtmarker stor betydelse för att gynna den biologiska mångfalden, minska övergödningen och balansera vattenförekomsten i landskapet. Regeringen vill därför utveckla arbetet och föreslår en utökad satsning på att restaurera våtmarker.

Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar ska bevaras genom formellt skydd, skogsägarnas frivilliga avsättningar och miljöhänsyn vid avverkning. Regeringen föreslår därför en satsning på skydd av värdefull natur. Regeringen ser, i linje med förvaltarskapstanken, aktiva och engagerade skogsägare som avgörande för att stärka ekosystemen i skogen, värna naturen och kulturvärdena och ta till vara skogens avgörande roll i klimatarbetet, bl.a. som kolsänka och förnybar råvara.

### **Hav och vatten**

Regeringen framhåller att havs- och vattenmiljöerna bidrar med såväl flera värdefulla ekosystemtjänster som kulturella och ekonomiska värden. För att bibehålla och stärka sin funktion kan dessa miljöer dock behöva skyddas och återställas genom ändamålsenliga åtgärder.

Övergödningen av våra vatten och framför allt Östersjön är ett omfattande problem. Regeringen bedömer att det är angeläget att arbeta från källa till hav för att minska näringsbelastningen, och det behövs även åtgärder för att minska förurningen samt spridningen av skräp, läkemedelsrester och andra föroreningar. Regeringen bedömer att det krävs ytterligare åtgärder för att nå de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen och satsar därför ytterligare medel på åtgärder för havsmiljön, inklusive övergödning.

Regeringen anser att restaurering av hav och vatten bör prioriteras för att upprätthålla eller återskapa värdefulla miljöer, exempelvis för att stärka fiskbestånden genom återskapande av strömmande vatten och fiskvandringvägar i tidigare torrlagda strömfåror. Regeringen gör därför en särskild satsning på restaurering av akvatiska miljöer, vilket bidrar till Sveriges genomförande av nationella och internationella åtaganden inom såväl biologisk mångfald som klimatomställningen.

Skydd av marina områden som är ekologiskt representativa, sammanhängande och funktionella bidrar till att säkerställa och bevara den biologiska mångfalden i kust- och havsområden. Regeringen anser att de mest värdefulla havsområdena ska skyddas som marina skyddade områden och förstärker därför arbetet med akvatiskt områdesskydd.

### **Miljöforskning**

Regeringen anför att miljöforskningen driver på och utvecklar en effektiv klimat- och miljöpolitik och att forskningen därigenom stärker Sveriges förmåga att hantera samhällsutmaningar. Miljöforskningen är viktig för att kunna nå de nationella miljökvalitetsmålen. Klimat- och miljöutmaningarna kräver att universitet, högskolor, näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle arbetar tillsammans mot gemensamma mål. Innovation är en nyckelfaktor för att klara klimatomställningen och nå nettonollutsläpp 2045 med en utvecklad välfärd och stark konkurrenskraft. Regeringen kommer att vara en offensiv partner i att stötta näringslivets omställning och innovationsarbete för att möta klimatutmaningen.

Avslutningsvis understryker regeringen att Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) även fortsättningsvis har en central roll i förverkligandet av forskningspolitiken, genom fördelning av medel och insatser för kunskapsspridning och nyttiggörande. Analysverksamheten vid Formas är viktig för utformningen av effektiva miljö- och klimatåtgärder.

### *Anslag inom utgiftsområdet*

*1:1 Naturvårdsverket:* Anslaget får användas för Naturvårdsverkets förvaltningsutgifter inklusive myndighetens utgifter för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket organiserat och som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 635 535 000 kronor för 2024 till anslaget 1:1.

Regeringen anför att anslaget ökas för hantering av nya arbetsuppgifter till följd av ny EU-lagstiftning (gränsjusteringsmekanismen för koldioxid [CBAM] och EU:s utsläppshandelssystem [ETS]). Detta finansieras genom att anslaget 1:17 Klimatpremier minskas fr.o.m. 2024 genom att premien för besiktning av gasbilar avvecklas. För att Naturvårdsverket ska kunna fortsätta att bidra till en effektiv tillståndsprövning och tillsynsvägledning ökas anslaget. Anslaget minskas till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår därutöver att riksdagen godkänner en investeringsplan som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar för fastigheter och markanläggningar för 2024–2026. Investeringarna som avser samhällsändamål avser främst förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden som avses skyddas enligt miljöbalken. Investeringar avser även nyuppförande av naturum och andra byggnader som används bl.a. för informationsändamål samt renovering av befintligt byggnadsbestånd i skyddade områden.

*1:2 Miljöövervakning m.m.:* Anslaget får användas till utgifter och bidrag för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och till verksamhet vid Swedish Water House och för arbete med miljöledningssystem. Anslaget får även användas till utgifter för internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden. Anslaget får även användas till delegationen för cirkulär ekonomi. Anslaget får även användas till utgifter för uppdrag som syftar till att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 417 714 000 kronor för 2024 till anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.

Regeringen anför att anslaget ökas eftersom det för att genomföra den klimatpolitiska handlingsplanen behövs medel till myndighetsuppdrag för analys och förberedelser av styrmedel och åtgärder inom ESR- respektive LULUCF-sektorn.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2025–2027. Bemyndigandet behövs för att kunna teckna fleråriga avtal med de aktörer som utför miljöövervakning i program som löper under flera år för att skapa kontinuitet, kostnadseffektivitet och ökad kvalitet i verksamheten. Bemyndigandet för 2024 föreslås vara oförändrat jämfört med 2023.

*1:3 Åtgärder för värdefull natur:* Anslaget får användas till utgifter för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får användas till statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får särskilt användas till utgifter

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning
- för artbevarande och viltförvaltning
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 212 035 000 kronor för 2024 till anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.

Regeringen anför att anslaget minskas för att finansiera en satsning under anslaget 5:1 Länsstyrelserna m.m. inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse på att begränsa massförekomst av översvämningsmyggor. Vidare anför regeringen att anslaget ökas för bekämpning av invasiva främmande arter. Dessutom ökas anslaget för återvätning av våtmarker.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 900 000 000 kronor 2025–2028. Bemyndigandet behövs för att fleråriga avtal

om förvaltning av värdefulla naturområden ska kunna tecknas samt för samverkansavtal mellan statliga myndigheter. Bemyndigandet för 2024 föreslås vara oförändrat jämfört med 2023.

*1:4 Sanering och återställning av förorenade områden:* Anslaget får användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas, för att ta fram prioriteringsunderlag samt för teknikutveckling och tillämpad forskning för sanerings- och efterbehandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget får vidare användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar, och i så fall genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget får användas för efterbehandling av mark för bostadsbyggande. Anslaget får även användas till utgifter för omhändertagande av historiskt radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet. Anslaget får även användas till omhändertagande av övergivna och/eller uttjänta fordon, fiskeredskap och fritidsbåtar som utgör en risk för miljön. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får även användas för utgifter för att förebygga och förhindra stora saneringskostnader och risker med PFAS. Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 064 318 000 kronor för 2024 till anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.

Regeringen anför att anslaget minskas fr.o.m. 2024 till följd av att statsbidraget för flytt av övergivna fordonsvrak i miljön avvecklas. Vidare minskas anslaget för att delvis finansiera ökningen av anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer till följd av ökade kostnader, främst valuta-effekter, för Sveriges medlemsavgift till Internationella atomenergiorganet (IAEA). Minskningen av anslaget beräknas enligt regeringen inte påverka saneringsarbetet negativt.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 865 000 000 kronor 2025–2050. Regeringen anför att saneringsåtgärder ofta är fleråriga och att ett bemyndigande därför är avgörande för att aktörer och myndigheter ska ha möjlighet att genomföra åtgärder och undersökningar samt för att bidragshanteringen ska fungera effektivt. I förhållande till tidigare prognoser bedöms behovet av bemyndigandet dock minska något. Bemyndigandet för 2024 föreslås därför minska med 200 000 000 kronor i förhållande till 2023.

*1:5 Miljöforskning:* Anslaget får användas till utgifter för miljöforskning främst till stöd för arbete med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 96 825 000 kronor för 2024 till anslaget 1:5 Miljöforskning.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2025–2028. Bemyndigandet behövs för att avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt ska kunna tecknas, vilket i sin tur är en förutsättning för att medverka i t.ex. EU-gemensamma forskningssatsningar. Bemyndigandet för 2024 föreslås vara på samma nivå som 2023.

*1:6 Kemikalieinspektionen:* Anslaget får användas för Kemikalieinspektionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till verksamheter som främjar en giftfri miljö. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Internationella kemikaliesekretariatet och Karolinska institutet. Anslaget får användas för utgifter för att täcka eventuellt underskott i prövningsverksamheten inom det svenska rapportörsprogrammet (SERP) rörande riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel. Anslaget får användas för utgifter för att betala Livsmedelsverket och Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 324 678 000 kronor för 2024 till anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen.

Regeringen anför att anslaget minskas till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

*1:7 Avgifter till internationella organisationer:* Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 314 431 000 kronor för 2024 till anslaget 1:7 Avgifter till internationella organisationer.

Regeringen anför att anslaget ökas för att finansiera ökade kostnader för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institutets (SMHI) avgifter till internationella organisationer. Denna ökning finansieras genom medel som tidigare legat under anslaget 1:21 Kompetenslyft för klimatomställningen och som enligt regeringens förslag kommer att avvecklas i och med beslutet om budgeten för 2024.

Vidare anför regeringen att anslaget ökas för att finansiera ökade kostnader för Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöprogram (Unep) miljöfond, främst till följd av valutakurseffekter. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:1 Biståndsverksamhet inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd minskas i motsvarande mån.

Regeringen anför dessutom att anslaget ökas för att finansiera ökade kostnader för Sveriges årliga medlemsavgift till IAEA, främst till följd av valutaeffekter. Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden minskas för att delvis finansiera denna ökning.

*1:8 Klimatbonus:* Anslaget får användas till utgifter för klimatbonusen, dvs. bidrag till fysiska och juridiska personer som har förvärvat en klimatbonusbil.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 300 000 000 kronor för 2024 till anslaget 1:8 Klimatbonus. Regeringen föreslår att anslaget ökas för att säkerställa att samtliga som hade beställt en klimatbonusbil före den 8 november 2022 får sin bonus utbetald.

*1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:* Anslaget får användas för Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts (SMHI) förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 292 107 000 kronor för 2024 till anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

Regeringen anför att anslaget minskas till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

*1:10 Klimatanpassning:* Anslaget får användas för utgifter för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar såsom förebyggande och kunskapshöjande insatser, utredningar, samordning och planer. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden samt även användas för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 89 500 000 kronor för 2024 till anslaget 1:10 Klimatanpassning.

Enligt regeringen minskas anslaget på grund av avveckling av medel till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt avveckling av medel till länsstyrelserna.

*1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö:* Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder. Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 367 565 000 kronor för 2024 till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Regeringen anför att anslaget ökas för akvatiskt områdesskydd. Vidare ökas anslaget för åtgärder för akvatisk restaurering. Dessutom ökas anslaget för åtgärder för havsmiljö, inklusive övergödning.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 710 000 000 kronor 2025–2035. Bemyndigandet behövs för att Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket ska kunna teckna avtal om fleråriga åtgärder. Bemyndigandet för 2024 föreslås öka jämfört med 2023.

*1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar:* Anslaget får användas för att utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete som syftar till att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet samt att kunna bidra till resultatbaserad klimatfinansiering eller, jämte andra kompletterande åtgärder, kunna bidra till att nå klimatmålen i det klimatpolitiska ramverket. Detta genom att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla sam-



arbeten. Samt bidra till utveckling av metoder för internationella samarbetsformer enligt artikel 6 av Parisavtalet. Anslaget får användas för utgifter för deltagande i ovan nämnda samarbeten. Anslaget får även användas för utgifter för utveckling av EU:s system för handel med utsläppsätter och utsläppsutrymme inom ramen för ansvarsfördelningsförordningen samt för övervakning av internationell utsläppshandel. Anslaget får användas till finansiering av utgifter för den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter samt för klimatkompensering av Regeringskansliets flygresor utanför EU. Utsläppsminskningenheter som förvärfas för klimatkompensering får annulleras. Anslaget får användas för att förvärva utrymme av utsläpp och upptag från andra medlemsstater inom ramen för ansvarsfördelningsförordningen respektive förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk. Anslaget får även användas för utgifter för administration av förvärven.

Inom ramen för ansvarsfördelningsförordningen (ESR) och förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF) har Sverige åtaganden som även kan mötas genom en rad flexibiliteter som återfinns i förordningarna. Bland dessa finns möjlighet att överföra andra medlemsstaters årliga utsläppstilldelning inom ESR samt upptag inom LULUCF. Regeringen föreslår att ändamålet för anslaget breddas för att möjliggöra förvärf av sådant utrymme för utsläpp respektive upptag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 262 900 000 kronor för 2024 till anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 500 000 000 kronor 2025–2036. Bemyndigandet krävs för att det ska vara möjligt att stödja program som löper över flera år.

*1:13 Internationellt miljösamarbete:* Anslaget får i huvudsak användas för utgifter för samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet. Anslaget får användas för utgifter för projekt som stöder Arktiska rådets verksamhet och för projekt som stöder verksamhet inom Barents Euro-Arktiska Råd, Nordiska ministerrådet samt inom Östersjöstaternas råd (CBSS). Anslaget får användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (NEFCO).

Regeringen föreslår att ändamålet för anslaget ändras så att anslaget inte längre får användas för kärnsäkerhetsarbete med Ryssland. Strålsäkerhetsmyndigheten avslutade samarbetet med Ryssland i samband med invasionen av Ukraina, och regeringen har i aktuella regleringsbrev begränsat anslagets villkor så att det inte heller är möjligt.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 37 400 000 kronor för 2024 till anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag

på högst 7 600 000 kronor 2025–2027. Ett bemyndigande krävs för att regeringen ska kunna teckna avtal om fleråriga projekt med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet. Behovet bedöms öka bl.a. inom strålsäkerhetsfrågor, varför bemyndigandet föreslås öka med 4 000 000 kronor i förhållande till 2023.

*1:14 Skydd av värdefull natur:* Anslaget får användas till utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv samt för statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får användas

- för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken inom Naturvårdsverkets ansvarsområde
- till utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden
- för utgifter i samband med säkerställande av värdefulla naturområden
- för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 670 500 000 kronor för 2024 till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur.

Regeringen anför att anslaget ökas för skydd av värdefull natur.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 50 000 000 kronor 2025–2068. Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal som avser skydd av värdefulla naturområden ska kunna tecknas och för att förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd ska kunna ges. Bemyndigandet för 2024 föreslås minska jämfört med 2023.

*1:15 Havs- och vattenmyndigheten:* Anslaget får användas för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 321 930 000 kronor för 2024 till anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten.

Regeringen anför att anslaget minskas med de medel som tidigare avsatts för den havsmiljöproposition som aviserades i budgetpropositionen för 2022 men som regeringen inte lämnade under 2023. Dessa medel används i stället för att delfinansiera satsningar på anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. Anslaget minskas ytterligare till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4). Samtidigt ökas anslaget för akvatisk restaurering.

*1:16 Klimatinvesteringar:* Anslaget får användas för klimatinvesteringar på lokal och regional nivå samt för stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 4 950 000 000 kronor för 2024 till anslaget 1:16 Klimatinvesteringar.

Regeringen anför att anslaget ökas för att möjliggöra ytterligare klimatinvesteringar på lokal och regional nivå i hela Sverige. Samtidigt minskas anslaget för att finansiera nationell samordning av utbyggnad av laddinfrastruktur genom ökning av anslaget 1:1 Statens energimyndighet inom utgiftsområde 21 Energi.

Regeringen föreslår även att den bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 000 000 000 kronor 2025–2028. För att långsiktiga och effektiva klimatinvesteringar ska kunna komma till stånd behöver regeringen kunna teckna avtal om fleråriga projekt.

*1:17 Klimatpremier:* Anslaget får användas för utgifter för att främja marknadsintroduktion av fordon med låga utsläpp av växthusgaser samt utfasning av fordon med höga utsläpp av växthusgaser. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål. Anslaget får även användas för stöd för att stimulera överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart och järnväg samt till att stimulera intermodala transportlösningar.

Regeringen föreslår att ändamålet för anslaget vidgas så att anslaget även får användas för att främja utfasning av fordon med höga utsläpp av växthusgaser.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 122 000 000 kronor för 2024 till anslaget 1:17 Klimatpremier.

Regeringen anför att anslaget minskas, bl.a. för att finansiera en ökning av anslaget 1:1 Naturvårdsverket för hantering av nya arbetsuppgifter till följd av ny EU-lagstiftning. Minskningen av anslaget 1:17 Klimatpremier gäller avveckling av premien för besiktning av gasbilar. Vidare anför regeringen att anslaget ökas för införandet av en tillfällig skrotningspremie för den som skrotar en äldre bil med förbränningsmotor och köper eller leasar en elbil. Regeringen anför vidare att anslaget ökas för ett tillfälligt marknadsintroduktionsstöd till lätta eldrivna lastbilar, och för att förstärka klimatpremier till tunga fordon och arbetsmaskiner ökas anslaget ytterligare.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:17 Klimatpremier ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 000 000 000 kronor 2025–2028. Ett bemyndigande behövs för att det ska vara möjligt att besluta om klimatpremier redan innan fordonet har levererats.

*1:18 Industrilivet:* Anslaget får användas för utgifter kopplade till åtgärder såsom forskning, förstudier och investeringar, som bidrar till att minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser inklusive andra typer av växthusgaser relaterade till dessa. Anslaget får också användas för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till negativa utsläpp av växthusgaser, såsom forskning, utveckling, test, demonstration och investeringar, exklusive driftstöd för bio-CCS. Anslaget får också användas för utgifter kopplade till strategiskt viktiga insatser inom industrin som bidrar till klimatomställningen,

såsom forskning, förstudier och investeringar. Anslaget får också användas till utgifter för berörda myndigheters arbete kopplade till stödet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 457 000 000 kronor för 2024 till anslaget 1:18 Industriklivet. Anslaget ökas för att stärka möjligheterna till insatser under Industriklivet.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:18 Industriklivet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 680 000 000 kronor 2025–2031. För att det ska vara möjligt att stödja omfattande projekt som löper över flera år behöver ett bemyndigande knytas till anslaget.

*1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv:* Anslaget får användas till utgifter för ras- och skredsäkring längs Göta älv samt till delegationen för Göta älv. Anslaget får användas som statsbidrag inom dessa områden samt även användas för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 115 000 000 kronor för 2024 till anslaget 1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv.

Regeringen föreslår även att regeringen bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 165 000 000 kronor 2025–2028. För att det ska vara möjligt att stödja projekt som löper över flera år behöver ett bemyndigande knytas till anslaget.

*1:20 Driftstöd för bio-CCS:* Anslaget får användas för utgifter kopplade till ett driftstöd för avskiljning, infångning och lagring av biogen koldioxid (bio-CCS) i form av omvänd auktionering. Anslaget får även användas för utgifter för administration av stödet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 15 000 000 kronor för 2024 till anslaget 1:20 Driftstöd för bio-CCS.

Regeringen anför att anslaget minskas eftersom kostnaderna inte beräknas uppgå till vad som tidigare beräknats.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 1:20 Driftstöd för bio-CCS ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 36 000 000 000 kronor 2026–2046. Bemyndigandet behövs för att kunna ingå fleråriga åtaganden för avskiljning, infångning och lagring av koldioxid från förnybara källor (bio-CCS).

*2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande:* Anslaget får användas för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggandes (Formas) förvaltningsutgifter inklusive vissa nämnder.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 133 513 000 kronor för 2024 till anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Regeringen anför att anslaget minskas till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.4).

*2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning:* Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. Anslaget får också användas till projektrelaterade kostnader (utvärderingar, beredningsarbetet, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser).

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 107 408 000 kronor för 2024 till anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 200 000 000 kronor 2025–2030. För att underlätta planeringen och kunna teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att fatta beslut som medför åtaganden för kommande år.

## **Motionerna**

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet har var för sig presenterat alternativa förslag till anslagsfördelning för 2024. Förslagen innebär såväl andra anslagsnivåer som förslag till nya anslag. I det följande sammanfattas partiernas förslag inom utgiftsområde 20. En sammanställning som visar hur motionärernas förslag avviker från regeringens förslag finns i bilaga 2. I det följande redovisas också ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24 som återspeglar förslag i partiernas anslagsmotioner.

### *Socialdemokraterna*

I kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. anför Socialdemokraterna bl.a. att rapporter från FN:s klimatpanel visar att den mänskliga påverkan på klimatet ökar snabbare än väntat. Klimatförändringarna har även haft direkta konsekvenser för Sverige genom att livsmedelsförsörjningen har påverkats i och med minskade skördar som i sin tur har lett till höjda matpriser för svenska konsumenter. För att följa Parisavtalet och bli det första fossilfria välfärdslandet i världen krävs det kraftfulla åtgärder. Klimatomställningen är också en chans för Sverige att skapa nya jobb och stärka landets globala position. Genom samarbete med näringslivet och tidigare regeringsbeslut har det tagits viktiga steg: Det produceras fossilfritt stål i Sverige, det tillverkas elbilar och gamla industrier förvandlas till batterifabriker. Det skapar tusentals jobb, försörjning för vanligt folk och ny framtidstro på orter som tampats med arbetslöshet och bristande välfärd. Den svenska industrin och transportnäringen spelar en nyckelroll i vårt samhällsbygge och kommer att göra det också i arbetet för att klara klimatomställningen. Socialdemokraterna tror på den svenska industrins

förmåga att leda vägen i klimatomställningen, och partiets mål är att minska utsläppen snabbare och säkra en bättre framtid för Sverige.

I motionen lämnar Socialdemokraterna förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2024 än regeringen (yrkande 1). Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 880 000 000 kronor och att sex anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit.

Socialdemokraterna föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bil. 2).

*1:2 Miljöövervakning m.m.:* Anslaget ökas med 30 000 000 kronor. Motionärerna anför att en robust och pålitlig miljöövervakning av hav och vatten är en nödvändighet. Med klimatförändringar som påverkar ekosystemen och den biologiska mångfalden i snabb takt behövs det mer än någonsin en detaljerad och regelbunden miljöövervakning. Socialdemokraternas satsning för att stärka miljöövervakningen kommer att möjliggöra en mer frekvent och detaljerad övervakning av naturområdena, vilket i sin tur kommer att skapa bättre förutsättningar att kunna agera snabbt vid eventuella miljöhot. Motionärerna anför att miljöövervakningen är avgörande för att kunna ge politiska beslutsfattare relevanta underlag för välgrundade beslut och mäta huruvida den förda miljöpolitiken får effekt. Det svenska klimatarbetet kräver därför satsningar på miljöövervakning (yrkande 6).

*1:3 Åtgärder för värdefull natur:* Anslaget ökas med 250 000 000 kronor. Motionärerna anför att naturområden är livsviktiga eftersom de bidrar till biologisk mångfald, renar vattnet och luften och ger en plats för rekreation och avkoppling. Motionärerna anför att regeringen trots detta har valt att inte prioritera underhållet av naturområden. Vidare pekar motionärerna på att skötselbudgeten halverades inför 2023 och att regeringen nu justerar upp den med enbart 7 procent, samtidigt som det ställs krav på att länsstyrelserna ska sköta underhållet av mer värdefull natur. Enligt motionärerna har Naturvårdsverket konstaterat att den kraftiga minskningen av anslaget får konsekvenser för naturreservat och nationalparker i hela landet. Motionärerna ställer sig frågande till hur regeringen och Sverigedemokraterna resonerar när det gäller hur länsstyrelserna ska kunna sköta fler naturreservat med mindre pengar. Motionärerna poängterar att det redan under den gångna sommaren kom varningssignaler om trasiga vindskydd, vandringsleder i behov av underhåll och bristfällig sophantering. Motionärerna frågar sig vad de långsiktiga konsekvenserna kommer att bli när det redan ansträngda anslaget ska räcka både till att skydda ännu fler naturområden och till att underhålla dem. Socialdemokraterna ser detta som en oacceptabel brist på ansvarstagande.

*1:4 Sanering och återställning av förorenade områden:* Anslaget minskas med 250 000 000 kronor. Motionärerna anför att det är viktigt att ta ansvar för de miljöskador som har orsakats i det förflutna, men påpekar att det samtidigt finns behov av att vara strategisk med hur resurserna används. Regeringens överinvestering på detta område har enligt motionärerna skett på bekostnad av andra, mer akuta, behov. Motionärerna anför vidare att Socialdemokraterna

värnar principen om att förorenaren betalar, vilket innebär att det är de företag som orsakar en miljökada som ansvarar för skadan och måste vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga eller avhjälpa den samt ta på sig alla kostnader för detta. Socialdemokraterna väljer därför att omfördela medel från anslaget till andra prioriterade områden.

*1:10 Klimatanpassning:* Anslaget ökas med 100 000 000 kronor. Motionärerna anför att klimatförändringarna äger rum här och nu och inte i en avlägsen framtid, och de anser att regeringen och Sverigedemokraterna har valt att bortse från detta faktum. Motionärerna och deras parti är redo att agera och avsätter därför en extra summa till anslaget för att stödja MSB och länsstyrelserna i genomförandet av klimatanpassningsåtgärder.

*1:14 Skydd av värdefull natur:* Anslaget ökas med 250 000 000 kronor. Motionärerna anför att regeringens förslag innebär att hälften av neddragningen av anslaget som gjordes inför 2023 nu återförs till anslaget, något som enligt motionärerna visar på en brist på ansvarstagande från regeringens sida. Motionärerna anför att de inte kan stå tysta medan landets mest värdefulla naturresurser hotas av kortsiktiga budgetbeslut. Enligt motionärerna finns det en plikt att säkerställa att landets naturskatter skyddas och bevaras för kommande generationer, och därför avsätter deras parti en extra summa till anslaget för att skydda och bevara dessa områden.

*1:18 Industrilivet:* Anslaget ökas med 500 000 000 kronor. Motionärerna anför bl.a. att Industrilivet är en av de mest avgörande åtgärderna för att säkerställa att Sverige når de uppställda klimatmålen. För att växthusgasutsläppen ska minska i den takt som krävs framhåller motionärerna att landets industrier måste genomgå en omfattande omställning. Industrilivet är just den plattform som ger industrin de resurser, den kunskap och det stöd som behövs för att göra detta möjligt. Genom att stödja industriföretagen i deras omställningsprocess bidrar motionärerna och deras parti till att Sverige fortsätter att inte bara vara en industriell kraft att räkna med, utan också en nation som tar sitt klimatansvar på allvar. Det handlar enligt motionärerna om att dels skapa en hållbar framtid där landets industrier är såväl lönsamma som miljövänliga, dels säkerställa att Sverige fortsätter att vara en förebild för resten av världen när det gäller att balansera ekonomisk tillväxt med miljömässigt ansvarstagande.

När det gäller Industrilivet anför motionärerna att lokala företrädare för ett av regeringspartierna har lagt fram förslag om att villkora stödet till norra Sverige, något som enligt motionärerna är ett djupt oroande och kortsiktigt förslag som riskerar att skapa en djupare klyfta mellan norr och söder. Socialdemokraterna motsätter sig starkt detta förslag och kommer att fortsätta att kämpa för en rättvis fördelning av resurser och stöd över hela landet. Medan regeringen och Sverigedemokraterna har valt att inte avsätta de resurser som Industrilivet förtjänar är motionärerna och deras parti fast beslutna att göra det motsatta och avsätter därför en extra summa till anslaget. Motionärerna anför att detta inte bara är en investering i svenska industrier utan också en

investering i en framgångsrik övergång till en grön och hållbar ekonomi med fler gröna jobb i hela landet.

Motionärerna anför slutligen att de ser potentialen i teknik för koldioxid-avskiljning och koldioxidlagring och att de vill gå vidare med planerna på att ta bort koldioxid från atmosfären genom satsningar på bio-CCS. Socialdemokraterna siktar på att vidareutveckla Industriklivet med dessa visioner i åtanke (yrkandena 10 och 11). Förslag om förstärkta insatser till Industriklivet återfinns även i kommittémotion 2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 9.

### *Vänsterpartiet*

I partimotion 2023/24:2332 av Nooshi Dadgostar m.fl. lämnar Vänsterpartiet förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2024 än regeringen. Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 11 681 400 000 kronor och att 14 anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit. Vänsterpartiet föreslår även tre nya anslag.

Vänsterpartiet föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bil. 2).

*1:1 Naturvårdsverket:* Anslaget ökas med 30 000 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget eftersom partiet föreslår en kraftig ökning av ett flertal anslag inom utgiftsområde 20 som administreras av Naturvårdsverket. Vänsterpartiet föreslår därutöver en förstärkning av anslaget för att stärka det långsiktiga arbetet för cirkulär ekonomi, hållbar plasthantering och effektiv miljöprövning. Vänsterpartiet ser även skäl att stärka Naturvårdsverkets uppdrag som beredskapsmyndighet, särskilt när det gäller livsmedelsförsörjning och dricksvatten.

*1:2 Miljöövervakning m.m.:* Anslaget ökas med 68 000 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att upprätthålla grundfinansieringen och för att utveckla miljöövervakningen. Miljöövervakning är grunden för ett effektivt miljöarbete och utgör ett nödvändigt underlag för åtgärder för människor och natur. Det behövs ett ökat anslag för att finansiera nya behov av åtgärder, t.ex. screeningundersökningar av farliga ämnen som PFAS, för att stärka kunskapsläget om mikroplaster och för miljöövervakningen av pollinatörer och genetisk mångfald.

*1:3 Åtgärder för värdefull natur:* Anslaget ökas med 1 829 000 000 kronor. Motionärerna anför att restaurering av våtmarker och återvätning av torvmarker ger många vinster för miljön och klimatet. Att anlägga våtmarker har även stor betydelse för den biologiska mångfalden. Våtmarker stärker också landskapets skydd mot torka, översvämning och brand, vilket är av stor betydelse ur ett klimatanpassningsperspektiv. Vänsterpartiet vill därför öka satsningarna på återskapande av våtmarker och genomföra dessa långsiktigt.

Vidare anför motionärerna att läget för den biologiska mångfalden är kritiskt och att behovet av åtgärder är stort för att vända utvecklingen. Anslaget



för att genomföra skötselåtgärder för att bevara den biologiska mångfalden, för att genomföra åtgärder för friluftsliv och turism och för att ersätta lantbrukare och andra aktörer för skötselåtgärder har kraftigt minskat de senaste åren och är fortfarande underdimensionerat sedan det i princip halverades 2019. Resultatet av underfinansieringen är att statliga leder och andra vandringsleder inte underhålls så att den breda allmänheten ges tillgång till den skyddade naturen och att det inte kan vidtas åtgärder för hotade arter.

Vänsterpartiet föreslår också en ökning av anslaget för att möjliggöra restaurering av naturbetesmarker. Med ökat stöd stärks möjligheterna att nå ett flertal miljömål och att öka självförsörjningsgraden av livsmedel.

Motionärerna anför vidare att skötselåtgärder, förutom stora positiva effekter för den biologiska mångfalden och det kulturhistoriska arvet, även skapar förutsättningar för en levande landsbygd. Anslaget ger sysselsättning i hela landet, ofta på landsbygden, när entreprenörer upphandlas för åtgärder. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget för detta ändamål.

*1:4 Sanering och återställning av förorenade områden:* Anslaget ökas med 19 500 000 kronor. Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag om avveckling av statsbidrag för flytt av fordonsvrak liksom neddragningen av anslaget för finansiering av medlemsavgiften till IAEA och anser att anslaget ska ligga på samma nivå som 2023.

*1:5 Miljöforskning:* Anslaget ökas med 33 000 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår ett förstärkt anslag för att stärka kunskapen om hur en cirkulär ekonomi kan bidra till att nå miljömålen och om hur havsvindkraft kan byggas ut med minsta möjliga påverkan på ekosystemen.

*1:6 Kemikalieinspektionen:* Anslaget ökas med 30 000 000 kronor. Vänsterpartiet ser behov av ökade nationella åtgärder för att uppnå en giftfri miljö och anser därför att arbetet med en nationell handlingsplan bör återupptas. Partiet föreslår en ökning av anslaget för att återuppta Kemikalieinspektionens arbete med en handlingsplan för en giftfri vardag.

*1:8 Klimatbonus:* Anslaget ökas med 2 900 000 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår en ny klimatbonus för folkelbilar som bidrar till att fler har råd att köpa en elbil samtidigt som dyra elbilar inte ska ge rätt till någon bonus. Förslag om ett riktat stöd till elbilar och en reformerad klimatbonus återfinns även i kommittémotion 2023/24:2342 av Linda W Snecker m.fl. (V) yrkande 2.

*1:10 Klimatanpassning:* Anslaget ökas med 50 500 000 kronor. Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag om avveckling av medel till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och länsstyrelserna och anser att anslaget ska ligga på samma nivå som 2023.

*1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö:* Anslaget ökas med 150 000 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att kunna vidta åtgärder som minskar belastningen på våra hav och vattenmiljöer, exempelvis åtgärder som minskar övergödningen liksom förekomsten av mikroplaster och läkemedelsrester. Det krävs även ytterligare åtgärder för att värna tillgången

*1:13 Internationellt miljösamarbete:* Anslaget ökas med 29 400 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att möjliggöra myndigheternas samarbete med länder som har stor påverkan på den globala miljön och som är strategiskt viktiga. Hit hör t.ex. Vietnam, Indonesien och Sydafrika.

*1:14 Skydd av värdefull natur:* Anslaget ökas med 2 700 000 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att formellt kunna skydda natur i form av naturreservat och nationalparker, vilket är en förutsättning för att uppnå såväl EU:s krav som globala åtaganden för biologisk mångfald. Vänsterpartiet anför vidare att anslaget behöver ökas för att de stora sammanhängande fjällnära naturskogarna ska kunna ges formellt skydd och för att markägare ska kunna få ersättning för att skogen skyddas. Utöver den fjällnära regionen finns det även stort behov av att skydda natur i form av naturreservat och nationalparker i övriga landet.

*1:15 Havs- och vattenmyndigheten:* Anslaget ökas med 20 000 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att göra det möjligt att genomföra fler kontroller för att motverka illegalt ålfiske.

*1:16 Klimatinvesteringar:* Anslaget ökas med 2 050 000 000 kronor. Vänsterpartiet ser ett ökande behov av klimatinvesteringar inom transportsektorn, industrin och jordbruket och föreslår därför en ökning av anslaget. Klimatklivet bör förstärkas och förlängas t.o.m. 2033 för att staten ska tillgodose företagets behov av stöd för en grön omställning. Omställningen kräver stora investeringar och näringslivet behöver långsiktiga och förutsägbara förutsättningar. En förutsättning för att kunna använda anslaget på ett effektivt sätt är att det finns möjlighet att teckna avtal om fleråriga projekt. På så sätt kan fler stora långsiktiga och effektiva klimatinvesteringar komma till stånd.

Motionärerna anför att det behövs en intensifiering av utbyggnaden av laddinfrastruktur och infrastruktur för vätgas för att möjliggöra ytterligare minskade utsläpp från transportsektorn. De anför vidare att Klimatklivet, vid sidan av elektrifieringen, även ger stöd för omställningen av transportsektorn och användningen av nya bränslen som grön vätgas, elektrobränslen och hållbara drivmedel. Förutom att detta minskar utsläppen så stärker det den nationella tillgången till och självförsörjningen av drivmedel. Klimatklivet har genom åren gett omfattande stöd till nya anläggningar för ökad produktion av biogas. Detta har tidigare mest använts inom transportsektorn, men användningen ökar nu inom industrin, som efterfrågar den som ersättning för importerad fossilgas.

Motionärerna anför vidare att en ökning av anslaget även förbättrar förutsättningarna för jordbrukssektorn när det gäller el från biogasproduktion, konvertering av spannmålstorlar, produktion av biokol samt elektrifiering av arbetsfordon och anläggningar. Ett statligt investeringsstöd inom jordbruket är enligt motionärerna nödvändigt för omställningen och gör jordbruket bättre rustat för ökande priser på insatsvaror som drivmedel och energi.

Slutligen vill Vänsterpartiet med en ökning av anslaget även förstärka Klimatklivets stöd till satsningar på ökad resurseffektivitet och cirkulär ekonomi.

*1:17 Klimatpremier:* Anslaget ökas med 772 000 000 kronor. Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag om att avveckla klimatpremier för besiktning av gasbilar och att motsvarande medel bl.a. ska finansiera en ökning av anslaget 1:1 Naturvårdsverket för hantering av nya arbetsuppgifter till följd av ny EU-lagstiftning. Vänsterpartiet avvisar även regeringens förslag om en skrotningspremie och föreslår i stället att det införs en skrotningspremie i ett klimatomställningspaket för personbilar inom utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att stärka omställningen till fler elbussar. Satsningen görs i syfte att dels höja premien för inköp av elbussar för kollektivtrafik, dels höja premien för andra trafikföretags inköp av elbussar.

*Nytt anslag – 99:1 Klimatanpassade och gröna städer:* Anslaget tillförs 250 000 000 kronor. Vänsterpartiet vill införa ett statligt stöd till kommuner för klimatanpassade och gröna städer. Stödet ska ges för utveckling av befintlig stadsgrönska samt etablering av stadsgrönska för att främja dagvattenhantering och biologisk mångfald. Dessa åtgärder främjar det förebyggande arbetet för att motverka effekter av allt vanligare extremväder som ökar risken för översvämningar och värmeböljor. Anslaget ska bl.a. möjliggöra statlig medfinansiering till åtgärder för att omvandla hårdgjorda ytor genom att anlägga vattenfördröjande åtgärder som växtbäddar. Stödet möjliggör därmed även stöd för stadsnära odling i närmiljön. Gemensamt för åtgärderna är att de ska främja klimatanpassning samt miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

*Nytt anslag – 99:2 Forskning för klimatomställning:* Anslaget tillförs 500 000 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår ett nytt anslag för att stärka forskning och innovation som har till syfte att

- stärka delaktigheten i utformandet av utsläppsminskande åtgärder med rättviseperspektiv
- stärka forskningen för utformande av åtgärder med bred folklig acceptans och för ökad förståelse för nödvändiga förändringar
- stärka forskningen för utformande av hållbara bruksmetoder för att stärka kolinlagringen i de gröna näringarna
- stödja forskningen om hur gemensamt ägande av för klimatomställningen nödvändiga naturresurser och tillgångar kan stärkas där marknaden inte förmår tillgodose behov
- stärka utveckling av klimatinnovationer inom energiförsörjning och livsmedel
- stödja forskning om hur synergin i klimatåtgärder och åtgärder för biologisk mångfald kan stärkas
- stärka transporteffektiviteten

- stärka små och medelstora företags möjlighet att delta i forskning och möjliggöra en tydligare forskningsinfrastruktur för näringslivet.

*Nytt anslag – 99:3 Statligt stöd för rening av PFAS till de värst drabbade kommunerna:* Anslaget tillförs 250 000 000 kronor. Vänsterpartiet föreslår ett nytt anslag för statlig medfinansiering av reningsteknik i kommuner där dricksvattnet har halter av PFAS som överskrider det hälsobaserade riktvärde som anges av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet.

### *Centerpartiet*

I kommittémotion 2023/24:2744 av Rickard Nordin framhåller motionären betydelsen av att de nationella klimatmål som slås fast i det klimatpolitiska ramverket värnas och följs. Enligt Centerpartiet har tydliga och skarpa mål gjort det möjligt för svenska företag att bli världsledande inom grön teknik, vilket gynnar såväl Sveriges ekonomi som företagets konkurrenskraft.

Vidare framhåller motionären att det är angeläget att de naturliga ekosystemen vårdas och förvaltas parallellt med att koldioxidutsläppen begränsas, energisystemen ställs om och samhällets cirkulära materialflöden ökas. Den globala förlusten av arter och ekosystem är enligt motionären det mest brådskande miljöproblemet i världen i dag vid sidan av klimatförändringarna.

För att bryta den negativa utvecklingen föreslår Centerpartiet satsningar för att bevara och restaurera den biologiska mångfalden och Sveriges naturliga rikedom. Landets redan skyddade områden, såväl på land som till havs, behöver enligt motionären förvaltas bättre och livskraftiga ekosystem måste säkerställas. Känsliga områden som har förorenats genom mänsklig aktivitet ska saneras och återställas – ett långsiktigt arbete som måste intensifieras. Särskilt prioriterat för motionären är områden och vattentäkter som har kontaminerats av PFAS.

I motionen lämnar Centerpartiet förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2024 än regeringen. Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 2 994 500 000 kronor och att elva anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit. Centerpartiet föreslår även två nya anslag.

Centerpartiet föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bil. 2).

*1:1 Naturvårdsverket:* Anslaget minskas med 2 600 000 kronor.

*1:3 Åtgärder för värdefull natur:* Anslaget ökas med 175 000 000 kronor. Motionären framhåller betydelsen av att det finns kapacitet att sköta de stora arealer på land och till havs som redan är skyddade. Anslagsökningen riktas till dels skötsel av redan skyddade områden, dels arbetet med att hantera invasiva främmande arter.

*1:6 Kemikalieinspektionen:* Anslaget minskas med 1 100 000 kronor.

*1:8 Klimatbonus:* Anslaget ökas med 2 500 000 000 kronor. Motionären anser att alla, oberoende av plånbok, ska ha möjlighet att byta till en mer klimatvänlig bil. Därför föreslår han ett nytt slags klimatbonus som ska gälla

dels för nya billigare elbilar, dels för begagnade el-, hybrid- och gasbilar. En bonus på 50 000 kronor ska gälla för bilar som kostar mindre än 400 000 kronor och omfatta minst 100 000 bilar per år, med prioritet för boende på landsbygden som är beroende av bilen. För att finansiera instiftandet av en sådan klimatbonus föreslår motionären en ökning jämfört med regeringens förslag om klimatbonus. Även i partimotion 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 1 lämnas förslag om att se över möjligheten att införa en ny kraftfull klimatbonus för dels nya billigare miljöbilar, dels begagnade miljöbilar så att alla, inte minst de som är beroende av bilen på landsbygden, har möjlighet att byta till miljöbil. Om resurserna är begränsade ska klimatbonusen enligt motionärerna prioriteras till de som är beroende av bilen på landsbygden.

*1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:* Anslaget minskas med 1 800 000 kronor.

*1:10 Klimatanpassning:* Anslaget ökas med 50 000 000 kronor för att kompensera för regeringens neddragning av medel till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

*1:14 Skydd av värdefull natur:* Anslaget ökas med 50 000 000 kronor. Motionären vill se en större mångfald av aktörer involverade i arbetet med att förvalta och återställa våra naturliga ekosystem. Den enskilda markägare som bedriver näringsverksamhet inom lantbruket eller längs kusten har en nyckelroll att spela och det behövs fler ekonomiska incitament, ökad samverkan och färre pekpinnar från myndigheterna. För att skapa en större lokal acceptans och ett engagemang i frågan från den yngre generationen behöver allmänheten och civilsamhället engageras i insatserna för den biologiska mångfalden.

*1:15 Havs- och vattenmyndigheten:* Anslaget ökas med 78 600 000 kronor. Motionären föreslår att en del av denna ökning satsas på arbetet med ålgräsängar. Vidare föreslår motionären att det görs en satsning på det s.k. LEVA-stödet (lokalt engagemang för vatten), som är en stödfunktion för lokalt åtgärdsarbete för bättre vattenkvalitet och biologisk mångfald.

*1:16 Klimatinvesteringar:* Anslaget minskas med 400 000 000 kronor.

*1:18 Industriklivet:* Anslaget ökas med 500 000 000 kronor. Motionären anför att det krävs omfattande investeringar i grön teknik och klimatsmarta innovationer för att nå klimatmålen. Därför vill motionären ytterligare stärka Industriklivet och därmed näringslivets möjligheter att bidra till stora utsläppsminskningar i Sverige och internationellt. Satsningen ska bl.a. inbegripa avancerade återvinningstekniker, insamling och användning av biologisk koldioxid (bio-CCS/U), grön vätgas, fossilfri gödsel och klimatsmart biodrivmedelsproduktion. För att finansiera satsningen omfördelas medel från anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. Även kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 36 innehåller förslag om att överväga att bredda Industriklivet till att även omfatta initiativ med fokus på koldioxidinfångning och koldioxidanvändning (CCS och CCU).

*2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande:* Anslaget minskas med 600 000 kronor.

*Nytt anslag – 99:4 Skrotbåtspremie:* Anslaget tillförs 10 000 000 kronor. Motionären föreslår ett nytt anslag som ska stödja skrotning av uttjänta båtar.

*Nytt anslag – 99:5 Biopremie:* Anslaget tillförs 37 000 000 kronor. Motionären föreslår ytterligare ett nytt anslag inom utgiftsområdet i linje med vad som föreslås i SOU 2021:67 Vägen mot fossiloberoende jordbruk. Anslaget får användas för att betala den biopremien. Nivån på premien bör anpassas till nu rådande skattenivåer.

Även partimotion 2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 28 innehåller förslag om att undersöka möjligheten att införa en biopremie för användande av biodiesel i jord- och skogsbruk. Vidare lämnas i kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 46 förslag om att tillsätta en utredning som ser över möjligheterna att införa en biopremie som utjämnar prisskillnaderna mellan fossil diesel och förnybara alternativ.

Centerpartiet föreslår en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

### *Miljöpartiet*

I kommittémotion 2023/24:2671 av Emma Nohrén m.fl. framhåller motionärerna att den globala medeltemperaturen stiger i allt snabbare takt och att den främsta orsaken är mänsklig aktivitet. I Sverige går uppvärmningen dubbelt så fort som det globala genomsnittet. Klimatförändringen innebär enorma risker för Sveriges invånare och företag. Vi drabbas av klimatförändringen både direkt genom t.ex. kraftigare skyfall, ras och skred och indirekt då Sverige påverkas av klimatkrisens konsekvenser i andra delar av världen. Samtidigt innebär arbetet för att hejda klimatförändringen stora möjligheter för hela Sverige.

Motionärerna anför att det fortfarande finns väldigt mycket som kan göras för att undvika, mildra och anpassa våra samhällen till konsekvenserna av klimatkrisen och den ekologiska krisen. Miljöpartiet vill bygga ett tryggt och fritt samhälle inom planetens gränser. Deras budgetförslag för 2024 är en historisk satsning med syftet att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

I motionen lämnar Miljöpartiet förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2024 än regeringen. Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 21 069 852 000 kronor och att 18 anslag bestäms till en annan nivå jämfört med regeringens anslagsfördelning. Miljöpartiet föreslår även fyra nya anslag.

Miljöpartiet föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bil. 2).

*1:1 Naturvårdsverket:* Anslaget ökas med 99 000 000 kronor. Motionärerna anför att det är avgörande att grundfinansieringen av våra miljövärdande myndigheter säkras och att denna också tillåts att öka för att finansiera

nödvändiga satsningar. Miljöpartiet avsätter mer än regeringen på Naturvårdsverkets förvaltningsanslag för att möjliggöra en generell ambitionshöjning av myndighetens arbete med ett antal särskilt prioriterade satsningar.

Motionärerna ser ett särskilt behov av att Naturvårdsverket intensifierar arbetet med en cirkulär ekonomi. Stärkta resurser krävs för arbete med resurseffektiva kretslopp i olika värdekedjor, för att ta fram nya styrmedel för hållbar resursanvändning, för förebyggande avfallshantering, för en ökad takt i omställningen inom textilområdet, i hanteringen av plast och förpackningar och för en ökad spårbarhet av kritiska metaller.

Vidare föreslår motionärerna att särskilda medel avsätts för myndighetens nya uppgifter på klimatområdet, inte minst ett utökad uppdrag att analysera klimateffekter, effektivisering av styrmedel, klimatpolitiska analyser och förbättrad klimatstatistik. Även samordning av det finansiella systemets bidrag till klimatomställningen och hållbar utveckling rymms inom denna satsning.

Miljöpartiet vill även att medel avsätts för myndighetens arbete med civil beredskap, avloppshantering och vattenkvalitet i ett förändrat klimat.

Därutöver vill motionärerna se en särskild satsning på moderna och effektiva tillståndprocesser. Det krävs satsningar på myndigheternas arbete i denna del för att åstadkomma en grön samhällsomställning.

*1:2 Miljöövervakning m.m.:* Anslaget ökas med 132 000 000 kronor. Motionärerna anför att miljöövervakningen är ryggraden i svenskt miljöarbete och detta arbete behöver få tillräckliga resurser. Anslaget behöver förstärkas för att möjliggöra exempelvis utökade satsningar på screening av PFAS och andra farliga ämnen, förbättrad klimatstatistik, förbättrad fågelövervakning och hälsorelaterad miljöövervakning. Övervakning av mark- och jordhälsa i skogsmark behöver dessutom initieras. Inom ramen för anslaget föreslår motionärerna att medel örönmärks för miljöövervakning av dels genetisk mångfald, vilket krävs enligt FN:s Montrealavtal, dels pollinatörer. I kommittémotion 2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3 i denna del lämnas också förslag om att öka omfattningen av miljöövervakningen.

*1:3 Åtgärder för värdefull natur:* Anslaget ökas med 1 788 000 000 kronor. Motionärerna anser att finansieringen av arbetet med skötsel, stärkt biologisk mångfald och olika åtgärder för värdefull natur behöver öka. Motionärerna ser ett omfattande behov av ökade satsningar för att skydda värdefull natur, hotade arter och naturtyper. Inom ramen för anslagsökningen föreslår motionärerna följande särskilda satsningar:

- återvätning av våtmarker
- arbete mot invasiva främmande arter
- restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker, inklusive mosaikmarker
- markägares och brukares arbete för att gynna arter i odlingslandskapet
- arbete med att skydda hotade arter, bl.a. åtgärder för pollinatörer i skogslandskapet och åtgärder för att stävja handeln med hotade arter

- en förstärkning av viltförvaltningen med fokus på bl.a. genetiskt viktiga vargindivider, DNA-baserade förvaltningsverktyg och inventeringssystem
- en ökning av antalet nationalparker inklusive stöd till friluftslivet och arbetet med allemansrätten.

Även i kommittémotion 2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 77 föreslås att budgeten för våtmarkssatsningen ska förstärkas.

*1:4 Sanering och återställning av förorenade områden:* Anslaget ökas med 80 000 000 kronor. Motionärerna anser att förorenade områden utgör en mycket allvarlig risk för både människor och ekosystem och de vill därför se en kraftfull förstärkning av arbetet inom anslaget. Förstärkningen görs för att möjliggöra utökad kartläggning, samordning, sanering och återställning av förorenade områden. Anslagshöjningen syftar även till att möjliggöra en ökning av forskningsmedel till berörda myndigheter för samordning, forskning och utveckling av reningstekniker för PFAS och andra miljögifter.

*1:5 Miljöforskning:* Anslaget ökas med 83 000 000 kronor. Miljöpartiet anser att anslaget behöver en avsevärd höjning eftersom detta skulle möjliggöra fler parallella projekt, och exempelvis kunna täcka viktiga områden som cirkulär ekonomi, spridning av miljögifter och miljöeffekter av havsbaserad vindkraft.

*1:6 Kemikalieinspektionen:* Anslaget ökas med 17 000 000 kronor. Motionärerna anför att det är avgörande att grundfinansieringen av våra miljövärdande myndigheter säkras och att denna också tillåts öka för att finansiera nödvändiga satsningar. Miljöpartiet anser att Kemikalieinspektionen är i behov av en permanent budgethöjning, bl.a. för att förstärka arbetet mot PFAS, läkemedelsrester i dricksvatten och en mängd andra farliga miljögifter. Ett förstärkt arbete med giftfritt från början är en central del i arbetet för en cirkulär ekonomi. Inom ramen för anslaget föreslår motionärerna att särskilda medel öronmärks för att utvidga substitutionscentrum på europeisk nivå.

*1:8 Klimatbonus:* Anslaget ökas med 2 100 000 000 kronor. Motionärerna beklagar regeringens beslut att ta bort klimatbonusen för elbilar eftersom omställningen har bromsat in och förtroendet för styrmedlet i sig har minskat. För att nå utsläppsmålen för transportsektorn finns det fortfarande ett stort behov av att stötta den pågående elektrifieringen med såväl bonus för miljöbilar som malus för fossildrivna bilar. Mot denna bakgrund föreslår Miljöpartiet en klimatbonus som utformas på ett träffsäkert sätt så att stödet når inkomstgrupper med större behov av bonus och inte går till dyra lyxbilar. Fokus ska vara att fasa ut förbränningsmotorer. Motionärerna vill även införa en särskild bonus för den som bor på landsbygden och köper en klimatbonusbil. Även i partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 41 lämnas förslag om att återinföra en bonus för elfordon.

*1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:* Anslaget ökas med 75 500 000 kronor. Som redovisats ovan anser motionärerna att det är mycket viktigt att grundfinansieringen av våra miljövärdande myndigheter säkras och



att denna också tillåts öka för att finansiera nödvändiga satsningar. Förvaltningsanslaget för SMHI föreslås därför förstärkas.

*1:10 Klimatanpassning:* Anslaget ökas med 110 000 000 kronor. Miljöpartiet höjer anslagsnivån, bl.a. för att återföra de medel till MSB och länsstyrelserna som regeringen avvecklar under detta anslag i budgetpropositionen för 2024. Syftet är att stärka det viktiga arbetet med att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringarna. I kommittémotion 2023/24:903 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 anför motionärerna att statsbidraget för att finansiera klimatanpassningsåtgärder ska vara långsiktigt och förutsägbart och att det därför behöver ökas kraftfullt.

*1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö:* Anslaget ökas med 1 000 000 000 kronor. Motionärerna bedömer att utvecklingen i våra hav är oerhört allvarlig, och tillståndet för ekosystemen i både Östersjön och Västerhavet är på många sätt akut. Kraftiga satsningar krävs för att vända utvecklingen och återuppbygga ekosystemen till havs, i vattendrag och i sjöar. Miljöpartiet vill genomföra en omfattande och långsiktig höjning av anslaget, bl.a. inom områdena moderna miljövillkor för vattenkraften, ekosystembaserad förvaltningsmodell, skyddade områden, övergödning och sjöfartens påverkan på havsmiljön. Motionärerna föreslår ett antal särskilda satsningar, bl.a. ett omställningsstöd för övergången till ett hållbart fiske. Miljöpartiet vill flytta ut trälgränsen maximalt och stoppa allt industriellt fiske på svenska vatten. Ett stöd till de fiskare som berörs av ett trälstopp behövs för att mildra konsekvenserna. Motionärerna vill även inrätta ett stöd för att ersätta de fiskare som innehar ålfiskerätter genom ett frivilligt program för återköp av dessa fiskerätter samt öronmärka medel för en ökad fiskerikontroll. Kommittémotion 2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3 i denna del innehåller också förslag om att öka omfattningen av forskningen om havens ekosystem i ett förändrat klimat.

*1:13 Internationellt miljösamarbete:* Anslaget ökas med 38 000 000 kronor. Miljöpartiet bedömer att Sverige har en oerhört viktig roll att spela när det gäller att driva på det internationella miljö- och klimatarbetet. Sveriges bilaterala miljösamarbeten är viktiga och det är angeläget att arbetet fortsätter.

*1:14 Skydd av värdefull natur:* Anslaget ökas med 3 329 000 000 kronor. Motionärerna anför att läget för den biologiska mångfalden i Sverige på många sätt är akut. För att säkra fungerande och motståndskraftiga ekosystem och för att nå miljömålen krävs omfattande satsningar på att bevara och återskapa värdefulla naturområden, och mot denna bakgrund föreslår motionärerna att anslaget tillförs medel. Motionärerna vill att dessa medel avsätts för arbetet dels med fjällnära skogar, dels med skyddsvärda skogar i hela landet. På liknande sätt lämnas det i partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 110 förslag om att avsätta tillräckliga budgetmedel för att omgående skydda de sista resterna av naturskog i hela landet, däribland de sammanhängande fjällskogarna.

*1:15 Havs- och vattenmyndigheten:* Anslaget ökas med 72 000 000 kronor. Motionärerna anser att grundfinansieringen av de miljövårdande myndigheterna måste säkras och tillåtas att öka för att satsningar ska kunna göras. Motionärerna föreslår en förstärkning av Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsanslag. Höjningen syftar till att möjliggöra en expansion av myndigheten så att satsningarna som föreslås under anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö kan genomföras.

*1:16 Klimatinvesteringar:* Anslaget ökas med 3 000 000 000 kronor. Motionärerna bedömer att det inom anslaget görs viktiga gröna framsteg som leder till industriomställning, näringslivsutveckling och en hållbar samhällsutveckling som kommer hela landet till del. Utsläppen har minskats ton för ton, genom konkreta åtgärder med stöd av Klimatklivet. För att möjliggöra en ökad takt och omfattning av utsläppsminskningar som genereras av initiativet krävs det budgetförstärkningar. Även i partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 61 i denna del framhålls behovet av att fortsätta att satsa på och utveckla statliga satsningar som Klimatklivet för att hjälpa industrier och företag att minska sin klimatpåverkan.

*1:17 Klimatpremier:* Anslaget ökas med 800 000 000 kronor. Motionärerna framhåller att kollektivtrafiken behöver långsiktiga spelregler. Miljöpartiet föreslår att elbusspremien behålls och tillför medel inom anslaget för detta ändamål. Miljöpartiet vill även utöka klimatpremierna för att införa en skrotningspremie. Jämfört med regeringens förslag om en skrotningspremie anser de att premien bör breddas och utökas. Syftet med satsningen är att få bort äldre fordon med högre utsläpp och med sämre trafiksäkerhet än nyare fordon från vägarna. I kommittémotion 2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 47 lämnas förslag om att förlänga klimatpremierna för tunga lastbilar till att även gälla 2025–2026 och om att ta bort 20-procentsgränsen för stödet. Samma motion yrkande 48 innehåller förslag om att dels förlänga klimatpremierna för arbetsmaskiner till att även gälla 2025–2026, dels utvärdera effekterna av stödet för att kunna bedöma om det behöver höjas för vissa typer av arbetsmaskiner.

*1:18 Industriklivet:* Anslaget ökas med 1 500 000 000 kronor. Motionärerna bedömer att Industriklivet har konkret effekt och leder till industriomställning, näringslivsutveckling och en hållbar samhällsutveckling som kommer hela landet till del. Industriklivet ger industrier bidrag för investeringar i ny teknik och för att upphöra med användningen av fossila bränslen. För att möjliggöra en ökad takt i och omfattning av utsläppsminskningar som genereras av anslaget krävs det budgetförstärkningar. Miljöpartiet föreslår därför en ökning av anslagsnivån. Även i partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 61 i denna del framhålls behovet av att fortsätta att satsa på och utveckla statliga satsningar som Industriklivet för att hjälpa industrier och företag att minska sin klimatpåverkan.

*1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv:* Anslaget ökas med 45 000 000 kronor. Miljöpartiet vill stärka anslaget för att arbetet ska kunna

fortsätta i så hög takt som möjligt och avsätter därför medel som ligger i nivå med budgetäskandet från Statens geotekniska institut (SGI). Enligt motionärerna är det mycket viktigt att myndigheten får de resurser som behövs eftersom situationen runt Göta älv är mycket allvarlig, vilket inte minst skredet på E6 visar.

*2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande:* Anslaget ökas med 1 352 000 kronor. Motionärerna anser att anslagen för forskning behöver en avsevärd höjning.

*Nytt anslag – 99:6 Kompetenslyft för klimatomställningen:* Anslaget tillförs 200 000 000 kronor. Motionärerna ser ett behov av att möta framtida behov på arbetsmarknaden till följd av klimatomställningen och därför krävs riktade kompetenssatsningar. Ett statligt finansierat kompetenslyft riktat mot nyckelkompetenser på arbetsmarknaden kan enligt motionärerna underlätta näringslivets och samhällets omställning till en cirkulär ekonomi samt bidra till att minska arbetslösheten. Motionärerna beklagar att regeringen har tagit bort satsningen och föreslår att den återinförs.

*Nytt anslag – 99:7 Klimatanpassningskliv och storskaliga anpassningsåtgärder:* Anslaget tillförs 1 300 000 000 kronor. Motionärerna föreslår ett nytt anslag med två ändamål. För det första ska det inriktas på att ta fram en nationell plan för riktad statlig finansiering till ett antal storskaliga projekt på lokal och regional nivå där statligt finansieringsstöd är särskilt motiverat. För det andra ska det delfinansiera innovativa investeringar med stor klimat-anpassningsnytta som finansierar utsläppsminskande åtgärder. Även i kommittémotion 2023/24:903 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 33 lämnas förslag om att införa ett klimatanpassningskliv som ska delfinansiera innovativa investeringar med stor klimatanpassningsnytta, i likhet med satsningen Klimatklivet, som finansierar utsläppsminskande åtgärder.

*Nytt anslag – 99:8 Klimatskyddsavtal:* Anslaget tillförs 3 500 000 000 kronor. Miljöpartiet ser ett behov av att införa ett nytt anslag för s.k. klimatskyddsavtal (Carbon Contracts for Difference, CCfD). Klimatskyddsavtal är ett innovationsrelaterat styrmedel som stöttar marknadsintroduktion och uppskalning av nya tekniker för produkter eller tjänster med avsevärt lägre klimatavtryck än befintliga tekniker. Genom att staten garanterar ett fast pris på koldioxid under en viss tidsperiod till företag som vill göra stora klimatinvesteringar minskar den finansiella osäkerheten. Motionärerna påpekar att ett antal länder i EU redan använder sig av denna typ av styrmedel.

*Nytt anslag – 99:9 Leasingbonus:* Anslaget tillförs 1 800 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en särskild leasingcheck för personer med lägre inkomster som leasar en elbil. Syftet är att hjälpa dem som behöver bilen för att få livet att gå ihop men som av ekonomiska skäl haft svårt att byta till en elbil. Stödet ska vara inkomstprövat och ersätta maximalt 1 500 kronor av månadskostnaden för att leasa en elbil.

## Utskottets ställningstagande

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar för 2024, inklusive för utgiftsområde 20 (prop. 2023/24:1, bet. 2023/24:FiU1, rskr. 2023/24:47). Utskottet påminner om att de ramar för budgetens utgiftsområden som riksdagen har beslutat om är styrande för den fortsatta behandlingen av anslagen.

I fråga om regeringens förslag till anslagsfördelning för utgiftsområdet vill utskottet inledningsvis framhålla det mycket besvärliga ekonomiska sammanhang i vilket årets budgetproposition läggs fram. Sverige pressas hårt av inflation och under 2024 bedöms tillväxten fortsätta att vara låg, med mycket pressade hushåll och företag som följd. Regeringens budgetförslag innehåller ett betydande antal långsiktiga reformer för att ta Sverige ur krisen och bygga Sverige starkt, inte minst när det gäller klimatomställningen. Liksom föregående år bygger budgetförslaget på en överenskommelse mellan regeringen och Sverigedemokraterna.

När det gäller inriktningen för utgiftsområde 20 vill utskottet understryka utgångspunkterna för regeringens miljö- och klimatpolitik. Sverige ska fortsätta att ligga i framkant och hålla en hög fart såväl i miljöarbetet som i klimatomställningen, och klimatmålen ligger fast. Samtidigt måste miljö- och klimatarbetet ta större hänsyn till människors och företags möjligheter att leva och verka i hela landet. Att den politik som bedrivs uppfattas som legitim av de som påverkas av den är en förutsättning för en långsiktigt hållbar omställning. Utskottet noterar överenskommelsen mellan regeringspartierna och Sverigedemokraterna om klimatarbetets inriktning där fokus ligger på åtgärder som ökar nyttan och effektiviteten i svensk klimatpolitik. Utskottet anser att den medelsfördelning som regeringen föreslår inom utgiftsområdet utgör ett viktigt steg mot en klimatneutral infrastruktur och förstärkning av det internationella samarbetet. I det följande vill utskottet lyfta fram några av de frågor som prioriteras i budgetpropositionen.

Till att börja med vill utskottet framhålla de satsningar som regeringen föreslår när det gäller att förbättra förutsättningarna för elektrifiering och användning av vätgas. Det finns en stor potential inom den tunga industrin, framför allt stålindustrin, att eliminera stora utsläpp, och utskottet välkomnar därför regeringens satsning på anslaget 1:18 Industriklivet. Tillgången på fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser kommer att avgöra klimatarbetets effektivitet framöver. Detta arbete, kombinerat med de satsningar som ryms inom anslaget 1:20 Driftstöd för bio-CCS, bidrar till att Sverige når målet om nettonollutsläpp av växthusgaser 2045.

Utskottet ser även mycket positivt på den tilldelning av medel som regeringen föreslår för att fortsätta arbetet med elektrifiering av fordonsflottan. Den föreslagna satsningen på anslaget 1:16 Klimatinvesteringar (Klimatklivet) syftar till att skynda på elektrifieringen av fordonsflottan, vilket i sin tur bidrar till att Sverige når såväl de nationella klimatmålen som åtagandena inom EU. Genom att även stärka satsningarna på laddinfrastruktur för tunga fordon kan fossila drivmedel ersättas ännu snabbare. Utskottet noterar även att regeringen

satsar på de segment av fordonsflottan där utvecklingen släpar efter. Tack vare regeringens prioritering av anslaget 1:17 Klimatpremier understöds det befintliga marknadsintroduktionsstödet till eldrivna och andra typer av miljövänliga tunga fordon och arbetsmaskiner. Utskottet vill också lyfta fram den nya skrotningspremie som föreslås inom anslaget för att stimulera att äldre bilar med förbränningsmotorer fasas ut till förmån för inköp eller leasing av elbilar.

Utöver elektrifieringen är internationellt samarbete en grundbult i årets budgetproposition, inte minst när det gäller regeringens miljö- och klimatarbete. Utskottet stöder regeringens ansats att höja ambitionen i det globala klimatarbetet genom att satsa på bl.a. kapacitetsuppbyggnad och policydialog, och anslagsnivån för anslagen 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar och 1:13 Internationellt miljösamarbete är därför mycket välmotivade. Internationellt arbete är avgörande även när det gäller biologisk mångfald. Det nya ramverket under konventionen om biologisk mångfald (CBD) är ett politiskt åtagande som kommer att prägla arbetet under många år framöver, och utskottet välkomnar att regeringen avsätter betydande medel för åtgärder för att motverka artutrotningen både globalt och i Sverige (anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur). Utskottet vill i detta sammanhang särskilt framhålla regeringens satsning på att bekämpa och förhindra spridningen av invasiva främmande arter.

Vidare anser utskottet att Sveriges havs- och vattenmiljöer är unika och att arbetet med att bevara och förvalta dessa för kommande generationer ska prioriteras. Utskottet ser därför positivt på regeringens särskilda satsning på restaurering av akvatiska miljöer som bl.a. inbegriper återskapande av strömmande vatten och fiskvandringvägar i tidigare torrlagda strömfåror. Sådana åtgärder bidrar såväl till biologisk mångfald och motståndskraftiga fiskbestånd som till klimatomställningen. Likaså ser utskottet med tillfredsställelse på regeringens arbete inom anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö vilken utgör ett viktigt bidrag till att skydda och restaurera inte minst Östersjöns känsliga ekosystem. I sammanhanget vill utskottet påminna om regeringens arbete med att återvåta våtmarker. Detta arbete har stor betydelse både för att gynna biologisk mångfald och för att minska övergödning och balansera vatten i landskapet. Bland annat av denna anledning välkomnar utskottet den anslagsnivå som föreslås för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.

I fråga om regeringens arbete för att skynda på övergången till en giftfri cirkulär ekonomi innehåller regeringens budgetförslag ett antal viktiga insatser. Utskottet vill särskilt lyfta fram regeringens ambition om att öka materialåtervinningen, inte minst när det gäller plast. Sverige ligger långt fram när det gäller avfallsfrågorna, men fortfarande går alltför stor andel av avfallet till förbränning. Utskottet ser därför positivt på förslaget till fördelning av medel till anslaget 1:1 Naturvårdsverket.

Utskottet ser likaså positivt på att regeringen vill avsätta medel för att skydda hälsa och miljö mot skador orsakade av kemikalier, särskilt när det gäller sårbara grupper. Kemikalieinspektionens arbete med att minimera användningen av PFAS är tongivande i det EU-gemensamma arbetet och det

är av stor vikt att myndighetens arbete i denna del fortsätter (anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen). Tillsammans med statens insatser för att hantera befintliga miljögifter genom sanering av förorenade sediment (anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden) är detta åtgärder som mycket tydligt bidrar till måluppfyllelsen av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Utskottet noterar att regeringen ändrar anslagsändamålen för anslagen 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar, 1:13 Internationellt miljösamarbete respektive 1:17 Klimatpremier. Utskottet anser att förändringarna är väl motiverade och stöder regeringens förslag även i denna del.

Sammanfattningsvis är det utskottets uppfattning att de anslagsnivåer och bemyndiganden som regeringen föreslår är väl avvägda och syftar till att genomföra en politik som innebär viktiga steg mot ett klimatneutralt samhälle. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag till anslagsfördelning och avstyrker motionsförslagen som gäller statens budget inom utgiftsområde 20. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag till ekonomiska bemyndiganden och om godkännande av en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för perioden 2024–2026 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

# Särskilda yttranden

## 1. Statens budget inom utgiftsområde 20 (S)

Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 19 307 359 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1, rskr. 2023/24:47). Eftersom Socialdemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Socialdemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Socialdemokraternas politik inom utgiftsområde 20.

Socialdemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2654. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 5 i det betänkandet.

I detta särskilda yttrande redovisar vi den anslagsfördelning och de förslag som Socialdemokraterna presenterar i kommittémotionerna 2023/24:2629 och 2023/24:2631.

När det gäller den politiska inriktningen för utgiftsområdet vill vi anföra följande.

Sverige befinner sig i en historiskt osäker tid. De gängrelaterade skjutningarna blir fler och brutalare. Barn mördar och mördas. Oskyldiga får sätta livet till i gängens krig om pengar och narkotika. Den säkerhetspolitiska situationen i vår omvärld är fortfarande allvarlig. Rysslands brutala invasionskrig i Ukraina fortsätter. Den nya ekonomiska verkligheten har drabbat svenska hushåll med full kraft. De stigande räntorna och hyrorna har gröpt hål i hushållskassan. Vanliga, hårt arbetande, svenskar har fått det tuffare. Särskilt hårt drabbas ensamstående föräldrar och de som redan före krisen hade knappa marginaler – många uppger att de inte är säkra på att de har råd att sätta näringsriktig mat på bordet till sina barn. Men den ekonomiska krisen slår mot alla löntagargrupper. Svenska löntagare har fått se tio års reallöneökningar gå upp i rök till följd av kostnadskrisen. Svensk ekonomi krymper mest i Europa och svenskarna blir fattigare. Den ekonomiska krisen har kopplat greppet om samhällsekonomin. Regeringen med stöd av Sverigedemokraterna har misslyckats med att ta kontroll över den ekonomiska krisen, säkerhetshotet och otryggheten i vårt land.

Det finns ett politiskt alternativ som sätter vanligt folk i första rummet. Det går att ge vanliga löntagare lindring när kostnadskrisen härjar som värst, samtidigt som sjukvården och skolan får de pengar som behövs för att kunna behålla lärare, sjuksköterskor och undersköterskor. Därför går vi fram med förslag om en rättvis skattesänkning för vanligt folk och en ny princip för hur

välfärden ska finansieras. Det gör att vi för nästa år kan föreslå en dubbling av satsningarna på svensk sjukvård. Det är möjligt att prioritera resurser till Sveriges säkerhet – både för att trygga våra gränser och för att knäcka den grova kriminaliteten, samtidigt som arbetet för att bryta nyrekryteringen kraftigt förstärks. Allt handlar om prioriteringar. Genom att de som har det allra bäst ställt, och de företag som tjänar stora pengar på krisen, bidrar lite mer kan vi bygga vårt land starkare. Socialdemokraternas budgetförslag visar hur politiken kan ta sig an de samhällsproblem som kommer att prägla Sverige de närmaste åren. En handlingskraftig politik för att ta Sverige starkare ur lågkonjunkturen, för att stötta vanliga familjer under kostnadskrisen, för att öka investeringarna för fler jobb och högre tillväxt, för att säkra välfärden och för att fortsätta samhällets gemensamma kamp mot brottsligheten.

I en tid då vår planet står inför oöverträffade miljöutmaningar är det av yttersta vikt att vi som nation tar vårt ansvar och agerar proaktivt. Tyvärr har den nuvarande regeringens insatser inom utgiftsområdet varit otillräckliga och ofta kortsiktiga. Socialdemokraterna ser med stor oro på regeringens och samarbetspartiet Sverigedemokraternas brist på engagemang och vision när det gäller miljön och klimatet. Därför anser vi att utgiftsområdet ska tillföras mer medel än vad regeringen föreslår för att säkerställa att Sverige står rustat inför de miljöutmaningar vi står inför och för att växla upp klimatomställningen. Regeringen har valt att bortse från de största utmaningarna och fokuserar i stället på kortsiktiga lösningar som inte tar hänsyn till de långsiktiga konsekvenserna av deras beslut. Det gör Sverige både fattigare och farligare. Socialdemokraterna är fast beslutna att inte låta detta fortsätta. Vi kommer att fortsätta kämpa för en grönare, renare och mer hållbar framtid för Sverige.

Socialdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning ökas med 30 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. En robust och pålitlig miljöövervakning är inte bara en lyx, det är en nödvändighet. Med klimatförändringar som påverkar ekosystemen och den biologiska mångfalden i snabb takt behöver vi mer än någonsin en detaljerad och regelbunden övervakning av våra naturområden. Medan regeringen har valt att bortse från detta viktiga område, avsätter Socialdemokraterna en extra summa för att stärka miljöövervakningen. Denna satsning kommer att möjliggöra en mer frekvent och detaljerad övervakning av våra naturområden, vilket i sin tur kommer att skapa bättre förutsättningar att agera snabbt vid eventuella miljöhot.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ökas med 250 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Våra naturområden är inte bara vackra, de är livsviktiga. De bidrar till den biologiska mångfalden, renar vattnet och luften och ger oss en plats för rekreation och avkoppling. Men trots detta har regeringen valt att inte prioritera underhållet av naturområdena. Inför 2023 halverades skötselbudgeten och nu justeras den upp med enbart 7 procent, samtidigt som det ställs krav på att länsstyrelserna ska sköta underhållet av mer värdefull natur. Naturvårdsverket har konstaterat att den kraftiga



minskningen i anslaget får konsekvenser i naturreservat och nationalparker i hela landet. Det är ett mysterium hur regeringen och Sverigedemokraterna tänker när det gäller hur länsstyrelserna ska kunna ta hand om ännu fler naturreservat med mindre pengar. Redan i somras såg vi trasiga vindskydd, vandringsleder i behov av underhåll och bristfällig sophantering. Frågan är vad de långsiktiga konsekvenserna kommer att bli när det redan ansträngda anslaget ska räcka till att skydda ännu mer natur. Socialdemokraterna ser detta som en oacceptabel brist på ansvarstagande och avsätter därför en extra summa till anslaget för att bevara och underhålla dessa områden för framtida generationer.

Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden minskas med 250 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Medan det är viktigt att ta ansvar för de miljöskador som har orsakats i det förflutna måste vi också vara strategiska i hur vi använder våra resurser. Regeringens överinvestering på detta område har skett på bekostnad av andra, mer akuta behov. Vi socialdemokrater värnar också principen om att förorenaren betalar. Det innebär att ett företag som orsakar miljöskada är ansvarigt för den och måste vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga eller avhjälpa skadan samt ta på sig alla kostnader för detta. Socialdemokraterna väljer därför att omfördela medel från anslaget till andra prioriterade områden.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning ökas med 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Klimatförändringarna är inte längre i en avlägsen framtid, de är här och nu. Medan regeringen och Sverigedemokraterna har valt att bortse från detta faktum är vi redo att agera. Vi avsätter därför en extra summa till anslaget för att stödja MSB och länsstyrelserna i genomförandet av klimatanpassningsåtgärder.

Anslaget 1:14 Åtgärder för värdefull natur ökas med 250 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Förutom att bevara våra värdefulla naturområden måste de också aktivt skyddas från potentiella hot. Framstående forskare och miljöorganisationer beskrev budgetförslaget för 2023 som ”ett dråpslag mot miljön på bred front”. Denna oro delas av många inom vetenskapssamhället och av de som arbetar för att bevara Sveriges unika natur. Beslutet om budgeten för 2023, som innebar en halvering av anslaget för skydd värdefull natur, har fått långtgående konsekvenser för miljön, klimatet och vår framtid. Det är inte bara en fråga om att bevara vackra landskap, det handlar om att säkerställa att Sverige kan fortsätta vara ett föredöme när det gäller hållbarhet och miljöskydd. I det nu aktuella budgetförslaget väljer regeringen att lägga tillbaka hälften av de medel som anslaget minskades med genom beslutet om budgeten för 2023. Socialdemokraterna anser att detta är en oacceptabel brist på ansvarstagande från regeringens sida. Vi kan inte stå tysta medan våra mest värdefulla naturresurser hotas av kortsiktiga budgetbeslut. Vi anser att det är vår plikt att säkerställa att landets naturskatter skyddas och bevaras för kommande generationer och vi avsätter därför en extra summa till anslaget.

Anslaget 1:18 Industriklivet ökas med 500 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Industriklivet är inte bara ett initiativ, det är ett av de mest avgörande stegen mot att säkerställa att Sverige når sina klimatmål. För att kunna minska växthusgasutsläppen i den takt som krävs måste våra industrier genomgå en omfattande omställning. Industriklivet är just den plattform som ger dem de resurser, den kunskap och det stöd de behöver för att göra detta möjligt. Det är viktigt att förstå att industrierna spelar en central roll i vår ekonomi. De skapar jobb, driver innovation och är en källa till nationell stolthet, men de är samtidigt ansvariga för en betydande del av våra klimatpåverkande utsläpp. Industriklivet erkänner denna dubbla roll och strävar efter att skapa en bro mellan dessa två verkligheter. Genom att stödja industrierna i deras omställningsprocess ser vi till att Sverige inte bara fortsätter att vara en industriell kraft att räkna med utan också en nation som tar sitt klimatansvar på allvar. Det handlar om att skapa en hållbar framtid där våra industrier är både lönsamma och miljövänliga. Det handlar också om att säkerställa att Sverige fortsätter att vara en förebild för resten av världen när det gäller att balansera ekonomisk tillväxt med miljömässigt ansvarstagande. När det gäller Industriklivet har tongivande lokala moderata företrädare presenterat förslag om att villkora stödet till norra Sverige. Detta är ett djupt oroande och kortsiktigt förslag som riskerar att skapa en djupare klyfta mellan norr och söder. Att koppla stödet till norra Sverige med kärnkraft i söder är inte bara ologiskt utan också skadligt för den nationella sammanhållningen. Sverige behöver en enhetlig och sammanhängande energipolitik som inte ställer olika regioner mot varandra. Socialdemokraterna motsätter sig starkt detta förslag och kommer att fortsätta kämpa för en rättvis fördelning av resurser och stöd över hela landet. Vi anser att varje region har sina unika styrkor och utmaningar, och det är vår plikt som nation att stödja dem på ett rättvist och balanserat sätt. Att villkora stödet på detta sätt är inte bara oansvarigt utan också kontraproduktivt. Medan regeringen och Sverigedemokraterna har valt att inte ge detta initiativ de resurser det förtjänar är vi fast beslutna att göra det motsatta, och vi avsätter därför en extra summa till anslaget. För oss är detta inte bara en investering i våra industrier utan också en investering i en framgångsrik övergång till en grön och hållbar ekonomi med fler gröna jobb i hela landet.

Sammantaget anvisar vi och vårt parti 880 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 20 för 2024.

## **2. Statens budget inom utgiftsområde 20 (V)**

Andrea Andersson Tay (V) anför:

Vänsterpartiet presenterar i sin budgetmotion en ny kurs för ett tryggare Sverige. Den ekonomiska politiken ska inriktas mot full sysselsättning och ekonomisk jämlikhet. Bördorna av de snabba prishöjningarna måste fördelas rättvist, med särskild hänsyn till de hushåll som har små marginaler.

Bankernas och matjättarnas övervinster behöver strypas, de ska inte kunna göra vinster på hushållens bekostnad. Välfärdssektorn har under lång tid varit underfinansierad och håller nu på att vittra sönder helt. För att välfärden ska kunna fortsätta vara ett av samhällets grundfundament behövs resurser, så att den som behöver vård får det i tid, den som är på väg in i gängkriminalitet kan stoppas och den som är äldre kan få det stöd hen behöver i vardagen. Alla som söker sig till förskolan, sjukvården, skolan och äldreomsorgen behöver en god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor. Det skapas genom satsningar, inte nedskärningar.

Klimatkrisen är här och nu, med extremväder såsom långvarig torka följt av kraftiga regn med stora översvämningar. Samtidigt som vi kraftigt måste minska utsläppen för att nå nettonollutsläpp har Sverige en regering och ett stödparti vars klimatpolitik är så skadlig att det hade inneburit lägre utsläpp om de inte hade gjort något alls.

Vi prioriterar i vårt samlade budgetförslag att anvisa betydande resurser till välfärdssatsningar via generella statsbidrag. Vi prioriterar ett klimatomställningsarbete som kan ta oss till målet om nettonollutsläpp, inte i motsatt riktning. Våra välfärdssatsningar tillsammans med våra satsningar på klimatområdet påverkar i praktiken direkt eller indirekt alla utgiftsområden.

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 19 307 359 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1, rskr. 2023/24:47). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 20.

Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2385. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 6 i det betänkandet.

I detta särskilda yttrande redovisar jag den anslagsfördelning och de förslag som Vänsterpartiet presenterar i parti- och kommittémotionerna 2023/24:2332 och 2023/24:2342.

Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 30 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår en kraftig ökning av ett flertal anslag inom utgiftsområdet som administreras av Naturvårdsverket. Vänsterpartiet föreslår därutöver en förstärkning av anslaget för att stärka det långsiktiga arbetet för cirkulär ekonomi, hållbar plasthantering och effektiv miljöprövning. Vänsterpartiet ser även skäl att stärka Naturvårdsverkets uppdrag som beredskapsmyndighet, särskilt när det gäller livsmedelsförsörjning och dricksvatten.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ökas med 68 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Det behövs en ökning av anslaget för att upprätthålla

grundfinansieringen och för att utveckla miljöövervakningen. Miljöövervakning är grunden för effektivt miljöarbete och nödvändig som underlag för åtgärder för människor och natur. Anslaget behöver också ökas för att möta nya behov som screeningundersökningar av farliga ämnen som PFAS, för att stärka kunskapsläget om mikroplaster och för att genomföra miljöövervakning av pollinatörer och genetisk mångfald.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ökas med 1 829 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Fler arter än någonsin i människans historia är på väg att försvinna. Friska ekosystem och biologisk mångfald är en förutsättning för mänsklig existens och välfärd. Även i Sverige är läget för den biologiska mångfalden allvarligt, vilket bekräftas i den senaste utvärderingen av våra miljömål. Behovet av åtgärder är stort för att vända utvecklingen. Anslaget för att genomföra skötselåtgärder för att bevara den biologiska mångfalden, för att genomföra åtgärder för friluftsliv och turism och för att ersätta lantbrukare och andra aktörer för skötselåtgärder har kraftigt minskat de senaste åren. Anslaget är fortfarande underdimensionerat sedan det i princip halverades 2019. Resultatet av underfinansieringen är att statliga leder och andra vandringsleder inte underhålls så att den breda allmänheten får tillgänglighet till vår skyddade natur och att det inte är möjligt att genomföra åtgärder för hotade arter. Därutöver finansierar anslaget skötsel av våra skyddade områden och ersättningar för skötsel av ängar, betesmarker och myrslätter.

Naturbetesmarker är bland de mest artrika miljöerna i Sverige. Naturvårdsverket och Jordbruksverket har bedömt att ca 51 000 hektar av naturbetesmarkerna i Sverige kan restaureras under en sjuårsperiod. Jordbruksverket uppskattar kostnaden för att restaurera naturbetesmarkerna till ca 40 000 kronor per hektar, vilket innebär ca 300 000 000 kronor per år. Med ökat stöd stärks möjligheterna att nå ett flertal miljömål och ett ökat stöd bidrar också till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Stöden är en viktig del av lönsamheten för dem som har nötköttsproduktion. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att möjliggöra myndigheternas förslag på stöd för restaurering av naturbetesmarker.

Skötselåtgärder ger förutom stora positiva effekter för den biologiska mångfalden och det kulturhistoriska arvet även förutsättningar för en levande landsbygd. Anslaget ger sysselsättning i hela landet, ofta på landsbygden, när entreprenörer upphandlas för åtgärder. Anslaget sysselsatte 2021 drygt 2 000 personer. Studier från t.ex. Finland visar att investerade belopp i nationalparker ger tiofalt tillbaka till den lokala ekonomin. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget 1:3 för de beskrivna ändamålen med 1 284 000 000.

Att restaurera våtmarker och återväta torvmarker ger många vinster för miljön och klimatet. Genom att binda kol i våtmarker kan utsläppen av växthusgaser minska. Att anlägga våtmarker har även stor betydelse för den biologiska mångfalden eftersom stora delar av landet tidigare har dikats ut. Våtmarker stärker även landskapets skydd mot torka, översvämning och

brand, vilket är av stor betydelse ur ett klimatanpassningsperspektiv. Vänsterpartiet vill därför öka satsningar på återskapande av våtmarker och genomföra dessa långsiktigt och föreslår därför en ökning av anslaget 1:3 för detta ändamål med 545 000 000 kronor.

Anslaget 1:4 Årställning och sanering av förorenade områden ökas med 19 500 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet avvisar regeringens avveckling av statsbidrag för flytt av fordonsvrak liksom neddragningen av anslaget för finansiering av medlemsavgift till IAEA och anser att anslaget ska ligga på samma nivå som 2023.

Anslaget 1:5 Miljöforskning ökas med 33 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår en förstärkning av anslaget för att stärka kunskapen om hur en cirkulär ekonomi kan bidra till att nå miljömålen och om hur havsvindkraften kan byggas ut med minsta möjliga påverkan på ekosystemen.

Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen ökas med 30 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet ser behov av ökade nationella åtgärder för att uppnå en giftfri miljö och anser därför att arbetet med en nationell handlingsplan bör återupptas. Vänsterpartiet anser också att anslaget ska ökas för att återuppta Kemikalieinspektionens arbete med en handlingsplan för en giftfri vardag.

Anslaget 1:8 Klimatbonus ökas med 2 900 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår en ny klimatbonus för folkelbilar som gör att fler kan köpa en elbil till ett lägre pris, samtidigt som dyrare elbilar inte ska ge någon bonus.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning ökas med 50 500 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag om avveckling av medel till MSB och länsstyrelserna och anser att anslaget ska ligga på samma nivå som 2023.

Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 150 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Haven, i synnerhet Östersjön, som ekosystem är under stor press av mänsklig påverkan. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att kunna vidta åtgärder som minskar belastningen på våra hav och vattenmiljöer, exempelvis åtgärder som minskar övergödningen liksom förekomsten av mikroplaster och läkemedelsrester. Det krävs också ytterligare åtgärder för att värna tillgången på dricksvatten av hög kvalitet.

Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ökas med 29 400 000 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att möjliggöra myndigheternas samarbete med länder som har stor påverkan på den globala miljön och som är strategiskt viktiga. Hit hör t.ex. Vietnam, Indonesien och Sydafrika.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 2 700 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår ett ökat anslag för att formellt kunna skydda natur i form av naturreservat och nationalparker. Skydd av värdefull natur är en förutsättning för att uppnå såväl EU:s krav som globala

åtaganden för biologisk mångfald. Klimatkrisen och artkrisen måste mötas gemensamt. Biologisk mångfald med ekosystem i balans är en förutsättning för vårt liv på jorden. FN:s klimatpanel konstaterar i en rapport från april 2022 att åtgärder för att bevara ekosystem dessutom är ett förhållandevis billigt sätt att minska utsläppen. Skydd och restaurering av naturliga ekosystem erbjuder stora möjligheter till detta eftersom dessa ekosystem tar upp och låser in koldioxid från atmosfären. EU har satt upp ett mål om att rättsligt skydda minst 30 procent av landytan samt 30 procent av havsområdet till 2030.

Nuvarande kända arealer av värdefull skog i Sverige, som inte är avsatta frivilligt eller skyddade formellt, omfattar enligt Naturvårdsverket 1,2–2,4 miljoner hektar produktiv skog, varav 525 000 hektar utgörs av fjällnaturskog. Av de senare kommer ca 140 000 hektar fjällnaturskog på statens mark att skyddas genom pågående regeringsuppdrag. Om inte anslaget kraftigt ökas riskerar resterande höga naturvärden att gå förlorade genom avverkning. Markägare riskerar dessutom att komma i kläm då de inte kan få ersättning för att skogen skyddas. Vänsterpartiet anser att de stora sammanhängande fjällnära naturskogarna långsiktigt bör skyddas genom formellt skydd. Besöksnäringen är den snabbast växande näringen i världen och potentialen i framtiden för friluftsliv och naturturism i den fjällnära regionen bedöms som stor. Utöver den fjällnära regionen finns det även ett stort behov av att skydda natur genom naturreservat och nationalparker i övriga landet.

Anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten ökas med 20 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag för att det ska kunna göras fler kontroller för att motverka illegalt ålfiske.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ökas med 2 050 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Enligt Naturvårdsverket gör konjunkurläget att den privata sektorn är mindre villig att investera eget kapital, och då krävs det ökad tillgång till offentligt kapital för en omställning av både nya och befintliga strukturer som till stor del är uppbyggda kring fossila bränslen och råvaror. Vänsterpartiet ser ett ökande behov av klimatinvesteringar inom transportsektorn, industrin och jordbruket. Klimatklivet bör förstärkas och förlängas för att staten ska möjliggöra företagets behov av stöd för en grön omställning. Regeringen bedömer att Klimatklivet bör förlängas t.o.m. 2028. Vänsterpartiet anser att Klimatklivet bör förlängas t.o.m. 2033 och att en årlig anslagsnivå bör uppgå till 7 000 000 000 kronor för att möjliggöra den nationella omställningen. Näringslivet behöver långsiktiga och förutsägbara förutsättningar och omställningen kräver stora investeringar. En förutsättning för att kunna använda anslaget på ett effektivt sätt är att det finns möjlighet att teckna avtal om fleråriga projekt. På så sätt kan fler stora långsiktiga och effektiva klimatinvesteringar komma till stånd. Klimatklivet stöder redan i dag de investeringar som ger mest klimatnytta per investeringskrona. Ungefär 80 procent av stödet inom Klimatklivet går till företagen. Naturvårdsverket har konstaterat att det finns möjlighet att öka andelen åtgärder som utöver klimatnytta bidrar

till försörjningstrygghet. Vänsterpartiet anser att regeringen bör följa Naturvårdsverkets råd och att ytterligare kriterier bör införas i klimatklivsförordningen så att åtgärder för försörjningstrygghet prioriteras högre.

För att möjliggöra ytterligare minskade utsläpp från transportsektorn behöver utbyggnaden av laddinfrastruktur och infrastruktur för vätgas intensifieras. Inom Klimatklivet ges stöd till publik laddinfrastruktur och laddning av tunga fordon. Klimatklivet ger vid sidan av elektrifieringen även stöd för omställningen av transportsektorn med nya bränslen som grön vätgas, elektrobränslen och hållbara drivmedel. Förutom att detta minskar utsläppen stärker det den nationella tillgången på och självförsörjningen av drivmedel. Klimatklivet har genom åren gett omfattande stöd för nya anläggningar för ökad produktion av biogas. Detta har tidigare mest använts inom transportsektorn, men användningen ökar nu inom industrin som efterfrågar den som ersättning för importerad fossilgas.

Ökade anslag för Klimatklivet ger även möjligheter för jordbrukssektorn när det gäller el från biogasproduktion, konvertering av spannmålstorckor, produktion av biokol samt elektrifiering av arbetsfordon och anläggningar. Ett statligt investeringsstöd inom jordbruket är nödvändigt för omställningen och gör jordbruket bättre rustat för ökande priser på insatsvaror som drivmedel och energi.

Vänsterpartiet vill med ökade anslag för Klimatklivet även förstärka Klimatklivets stöd till satsningar på ökad resurseffektivitet och cirkulär ekonomi. FN:s mellanstatliga klimatpanel (IPCC) lyfter i sin sjätte utvärderingsrapport att sådana åtgärder tillhör de med lägst åtgärdskostnad för industrins klimatomställning. Inom EU pågår det ett arbete för en skärpt reglering för en mer cirkulär ekonomi. Det kommer förmodligen att få stor påverkan på olika produkter, värdekedjor och materialflöden när det gäller utsläpp av växthusgaser, resurseffektivitet och en rad andra hållbarhetsaspekter. Sverige är ett av de ledande länderna inom EU när det gäller innovationer på miljöområdet, men ligger lägre än genomsnittet i EU när det gäller resurseffektivitet. Sverige måste enligt Vänsterpartiets uppfattning intensifiera arbetet för ökad resurseffektivitet och cirkulär ekonomi.

Anslaget 1:17 Klimatpremier ökas med 772 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Till att börja med avvisar Vänsterpartiet regeringens förslag om att utveckla klimatpremier för besiktning av gasbilar och att motsvarande medel om 22 000 000 kronor bl.a. ska finansiera en ökning av anslaget 1:1 Naturvårdsverket för hantering av nya arbetsuppgifter till följd av ny EU-lagstiftning. Vänsterpartiet avvisar även regeringens förslag om skrotningspremie som uppgår till 250 000 000 kronor och föreslår i stället att det införs en skrotningspremie i ett klimatomställningspaket för personbilar inom utgiftsområde 22. Vänsterpartiet föreslår dock en ökning av anslaget med 1 000 000 000 kronor för att stärka omställningen till fler elbussar. Satsningen görs i syfte att dels höja premien från 20 procent till 30 procent av inköpspriset

för elbussar för kollektivtrafik, dels höja premien till 50 procent av mellanskillnaden mellan en elbuss och närmast jämförbara dieselbuss för andra trafikföretags inköp av elbussar.

Jag och mitt parti föreslår ett nytt anslag kallat Klimatanpassade och gröna städer som tillförs 250 000 000 kronor. Anslaget ska finansiera statligt stöd till kommuner för klimatanpassade och grönare städer. Stödet ska ges för utveckling av befintlig stadsgrönska samt etablering av stadsgrönska för att främja dagvattenhantering och biologisk mångfald. Dessa åtgärder främjar det förebyggande arbetet för att motverka effekter av alltmer ökande extremväder som ökar risk för översvämningar och värmeböljor. Anslaget ska bl.a. möjliggöra statlig medfinansiering till åtgärder för att omvandla hårdgjorda ytor genom att anlägga vattenfördröjande åtgärder som växtbäddar. Stödet möjliggör därmed även stöd för stadsnära odling i närmiljön. Gemensamt för åtgärderna är att de ska främja klimatanpassning samt miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Mitt parti och jag föreslår även ett nytt anslag kallat Forskning för klimat- omställning som tillförs 500 000 000 kronor. Detta anslag ska ha till syfte att stärka forskning och innovation i syfte att

- stärka delaktigheten i utformandet av utsläppsminskande åtgärder med rättviseperspektiv
- stärka forskningen för utformande av åtgärder med bred folklig acceptans och för ökad förståelse för nödvändiga förändringar
- stärka forskningen för utformande av hållbara bruksmetoder för att stärka kolinlagringen i de gröna näringarna
- stödja forskningen kring hur gemensamt ägande av för klimatomställningen nödvändiga naturresurser och tillgångar kan stärkas där marknaden inte förmår tillgodose behov
- stärka utveckling av klimatinnovationer inom energiförsörjning och livsmedel
- stödja forskning om hur synergien i klimatåtgärder och åtgärder för biologisk mångfald kan stärkas
- stärka transporteffektiviteten
- stärka små och medelstora företags möjlighet att delta i forskning och möjliggöra för en tydligare forskningsinfrastruktur för näringslivet.

Avslutningsvis föreslår jag och mitt parti ytterligare ett nytt anslag kallat Statligt stöd för rening av PFAS till de värst drabbade kommunerna som tillförs 250 000 000 kronor. Anslaget ska ge statlig medfinansiering till reningsteknik i kommuner där dricksvattnet har halter av PFAS som överskrider det hälsobaserade riktvärdet från Europeiska myndigheten för livsmedels- säkerhet.

Sammantaget anvisar jag och mitt parti 11 681 400 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 20 för 2024.



### 3. Statens budget inom utgiftsområde 20 (C)

Stina Larsson (C) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 19 307 359 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1, rskr. 2023/24:47). Eftersom Centerpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Centerpartiets politik inom utgiftsområde 20.

Centerpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2733. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 7 i det betänkandet.

I detta särskilda yttrande redovisar jag den anslagsfördelning och de förslag som Centerpartiet presenterar i parti- och kommittémotionerna 2023/24:2453, 2023/24:2458 och 2023/24:2744.

När det gäller den politiska inriktningen för utgiftsområdet vill jag anföra följande.

Sverige rankas ofta i topp när det gäller levnadsstandard, innovationsklimat och klimat- och miljöhänsyn. Samtidigt finns det regler som försenar, försvårar och fördyrar klimatomställningen, något som i värsta fall riskerar att leda till att klimatmålen inte nås. Den politiska ambitionen att påskynda klimatomställningen behövs mer än någonsin, inte minst för att de globala utsläppen enligt FN:s klimatpanel måste halveras fram till 2030 för att ha Parisavtalets mål inom räckhåll. Det förutsätter att vi skruvar upp takten, höjer ambitionerna inom alla samhällssektorer och genomför viktiga reformer – från det lokala till det globala. På kort tid har dock en rad centrala klimatinsatser lagts ned utan att ersättas med något annat. Förutom de förödande konsekvenserna för klimatpolitiken riskerar det även att äventyra såväl svenska företags konkurrenskraft som bilden av Sverige som föregångsland och grönt varumärke.

Centerpartiet vet att tydliga och skarpa mål har gjort det möjligt för svenska företag att bli världsledande inom grön teknik, vilket långsiktigt gynnar såväl Sveriges ekonomi som företagens konkurrenskraft. De nationella klimatmål som slås fast i det klimatpolitiska ramverket ska värnas och följas. Till sammans med ny teknik skapar våra ambitiösa klimatmål affärsmöjligheter för innovativa företag och det är dessa affärsmöjligheter som visar vägen för omställningen, inte en bakåtsträvande rädsla för det som är nytt. Om näringslivet inte får rätt politiska förutsättningar att ställa om kommer investeringarna att flytta dit förutsättningarna finns, och då riskerar Sverige att gå miste om såväl skatteintäkter som arbetstillfällen.

Lösningen för klimatet finns i framtidens innovationer, inte i gårdagens tekniker. Genom att tillvarata människans uppfinningsrikedom och innovationskraft för att finna de lösningar som krävs kan vi bryta fossilberoendet och

öka resurseffektiviteten. För att bromsa och slutligen stoppa klimatförändringarna krävs ett genomgripande systemskifte i hur vi tillverkar och förbrukar produkter och råvaror samt hur vi konsumerar. De linjära materialflöden som vi har byggt upp samhället kring måste brytas och ersättas med cirkulära kretslopp där produkter används betydligt längre och där allt material kan recirkuleras för att bli insatsvaror i nya produktionsled. Beroendet av fossila och jungfruliga råvaror behöver minska drastiskt och vi måste bli bättre på att utnyttja de resurser som redan är i omlopp. Att på ett snabbt sätt minska beroendet av fossil energi innebär också att vi kan minska beroendet av energi från bl.a. Ryssland, något som är helt avgörande för både klimatet och vår säkerhet. Här behövs ytterligare styrmedel för att en gång för alla ersätta den fossila energin med hållbara alternativ. Bioekonomin och potentialen för materialsubstitution som finns i förnybara naturresurser här i Sverige måste få en mer framträdande plats och det måste också kosta att släppa ut och slösa med våra resurser. Detta driver på teknikutvecklingen mot mer hållbara alternativ. Utan en mer cirkulär och resurseffektiv ekonomi som bryter fossilberoendet kommer vi inte att kunna reducera vår klimatpåverkan i den utsträckning som krävs för att begränsa den globala uppvärmningen och det ohållbara användandet av naturresurser.

För Centerpartiet är det en självklarhet att svenska teknikutvecklare och entreprenörer har en nyckelroll att spela i detta systemskifte. Miljö- och klimatinnovationer och nya cirkulära affärsmodeller som växer fram inom näringslivet är den riktiga motorn i omställningen och den förda politiken måste säkerställa att företagen har bästa möjliga förutsättningar att växla upp arbetet ytterligare. Teknik och smarta lösningar kan dessutom bidra till jobb och tillväxt i Sverige, samtidigt som det ger minskade utsläpp i omvärlden när denna teknik och dessa lösningar exporteras.

Sverige har en ambitiös miljölagstiftning, men den bygger i flera hänseenden på gamla sanningar och föråldrade strukturer. Regelverken behöver ses över i ljuset av dagens samhällsstrukturer och nya tekniska landvinningar. Det som tidigare betraktades som avfall måste ses som en tillgång. Samhällskritiska anläggningar som vattenreningsverk behöver omvandlas till resursverk som i högre grad sluter kretsloppen. Som ett av världens mest innovativa länder har Sverige goda möjligheter att ta en global ledarroll i denna omställning. Sverige ska gå före, visa vägen och bli ett miljö- och klimatföredöme för resten av världen.

Parallellt med att vi begränsar koldioxidutsläppen, ställer om våra energisystem och ökar samhällets cirkulära materialflöden är det angeläget att vi vårdar och förvaltar de naturliga ekosystemen på ett ansvarsfullt sätt åt kommande generationer. Den biologiska mångfalden – samspelet mellan olika typer av arter och ekosystem – är av fundamental betydelse för människans liv på jorden, våra samhällens välmående och klimatomställningen. Skogar, kuster, våtmarker och grundvatten är alla viktiga förutsättningar för livet och en hållbar utveckling. Den globala förlusten av arter och ekosystem är vid

sidan av klimatförändringarna i dag det mest brådskande miljöproblemet i världen.

Centerpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket minskas med 2 600 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ökas med 175 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. För Centerpartiet är det viktigt att det finns kapacitet att sköta de stora arealer på land och till havs som redan är skyddade. Att förvalta redan skyddade områden och säkerställa att de har livskraftiga ekosystem och en hög artrikedom gör ofta större nytta än att skydda nya arealer. Detta är t.ex. viktigt för friluftslivet och besöksnäringen och för att förhindra spridningen av granbarkborren och invasiva arter. Centerpartiet avsätter därför 150 000 000 kronor till skötsel av redan skyddade områden och 25 000 000 kronor för arbetet med att hantera invasiva främmande arter.

Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen minskas med 1 100 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 1:8 Klimatbonus ökas med 2 500 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Centerpartiet motsätter sig att klimatbonusen avvecklas. Centerpartiet anser att alla, oberoende av plånbok, ska ha möjlighet att byta till en mer klimatvänlig bil. Jag och mitt parti föreslår därför ett nytt slags klimatbonus som ska gälla för dels nya billigare elbilar, dels begagnade el-, hybrid- och gasbilar. En bonus på 50 000 kronor ska gälla för bilar som kostar mindre än 400 000 kronor och omfatta minst 100 000 bilar per år, och om resurserna är begränsade ska klimatbonusen prioriteras till de som är beroende av bilen på landsbygden. För att finansiera en sådan klimatbonus föreslår jag och mitt parti en ökning av anslaget så att det, sammanlagt med det som regeringen föreslagit för att säkerställa att alla som beställde en klimatbonusbil före den 8 november 2022 får sin bonus utbetald, uppgår till 3 800 000 000 kronor.

Anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut minskas med 1 800 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning ökas med 50 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Ökningen sker för att kompensera för regeringens neddragning av medel till MSB.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 50 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Centerpartiet vill se en större mångfald av aktörer involverade i arbetet med att förvalta och återställa våra naturliga ekosystem. Den enskilda markägaren som bedriver näringsverksamhet inom lantbruket eller längs kusten har en nyckelroll att spela och det behövs fler ekonomiska incitament, ökad samverkan och färre pekpinnar från myndigheterna. För att skapa en större lokal acceptans och ett engagemang i frågan från den yngre generationen behöver allmänheten och civilsamhället engageras i insatserna för den biologiska mångfalden.

Anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten ökas med 78 600 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Centerpartiet föreslår att en del av denna ökning satsas på arbetet med ålgräsängar. Vidare föreslår Centerpartiet att det görs en satsning på det s.k. LEVA-stödet (lokalt engagemang för vatten) som är en stödfunktion för lokalt åtgärdsarbete för bättre vattenkvalitet och biologisk mångfald.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar minskas med 400 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 1:18 Industriklivet ökas med 500 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Centerpartiet anser att det krävs omfattande investeringar i grön teknik och klimatsmarta innovationer för att nå klimatmålen. Sverige är i dag ledande i utvecklingen av morgondagens gröna lösningar som, när de exporteras till andra länder, också bidrar till att sänka de globala utsläppen. Industrin har en viktig roll i omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi och därför vill Centerpartiet ytterligare stärka Industriklivet och därmed näringslivets möjligheter att bidra till stora utsläppsminskningar i Sverige och internationellt. Satsningen ska bl.a. inbegripa avancerade återvinningstekniker, insamling och användning av biologisk koldioxid (bio-CCS/U), grön vätgas, fossilfri gödsel och klimatsmart biodrivmedelsproduktion. För att förstärka Industriklivet omfördelas 400 000 000 kronor från anslaget 1:16 Klimatinvesteringar. Industriklivet bör också breddas till att även omfatta initiativ med fokus på koldioxidinfångning och koldioxidanvändning (CCS och CCU).

Anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande minskas med 600 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Centerpartiet föreslår en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

Jag och mitt parti föreslår ett nytt anslag kallat Skrotbåtspremie som tillförs 10 000 000 kronor och som ska stödja skrotning av uttjänta båtar.

I linje med det som föreslagits i SOU 2021:67 Vägen mot fossiloberoende jordbruk föreslår jag och mitt parti även ett nytt anslag kallat Biopremie som tillförs 37 000 000 kronor. Anslaget får användas för att betala biopremier för användande av biodiesel inom jord- och skogsbruk. Nivån på premien bör anpassas till nu rådande skattenivåer.

Sammantaget anvisar jag och mitt parti 2 994 500 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 20 för 2024.

#### **4. Statens budget inom utgiftsområde 20 (MP)**

Emma Nohrén (MP) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 19 307 359 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1, rskr. 2023/24:47). Eftersom Miljöpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Miljöpartiets budgetalternativ bör

ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Miljöpartiets politik inom utgiftsområde 20.

Miljöpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2689. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 8 i det betänkandet.

I detta särskilda yttrande redovisar jag den anslagsfördelning och de förslag som Miljöpartiet presenterar i parti- och kommittémotionerna 2023/24:903, 2023/24:996, 2023/24:1519, 2023/24:1873 och 2023/24:2671.

Vi befinner oss i en tid med stora samhällsutmaningar. Klimatförändringar och kraftig förlust av biologisk mångfald skakar grundförutsättningarna för trygghet, frihet och ekonomisk utveckling. Sverige befinner sig i ett svårt läge i en orolig omvärld. Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina har kastat Europa och Sverige in i en kostnadskris som drabbar hushållen, företagen och välfärden. Det är en tid som kräver en kraftfull ekonomisk politik och ett tydligt klimatpolitiskt ledarskap. I stället för att satsa på morgondagens lösningar backar regeringen in i framtiden med en politik som är kortsiktig och otillräcklig för att möta de utmaningar vi står inför. Miljöpartiet visar i sitt budgetförslag att en annan väg är möjlig – en väg som tryggar välfärden och accelererar den gröna omställningen.

Att regeringen och Sverigedemokraterna inte satsar mer på välfärden innebär de facto att man tvingar fram besparingar och skattehöjningar i kommuner och regioner. Vi ser redan nu hur det varslas sjuksköterskor samtidigt som vårdköerna är alltför långa. Denna nedskärningspolitik kommer att slå hårdast mot de som befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge och som är i störst behov av välfärdstjänster, men i förlängningen kommer vi alla att drabbas. Lärarna i skolan, sjuksköterskorna i vården, vårdbiträdena i omsorgen – det är deras arbete som Sverigedemokraterna och regeringen nu gör svårare. Att leda den gröna omställningen och investera i den infrastruktur och den teknik som kommer att ligga till grund för Sveriges framtida välstånd kommer att leda till en mängd konkurrensfördelar för svenska löntagare och företag. Om vi inte investerar riskerar vi inte bara klimatmålen utan också att vi hamnar på efterkälken i den gröna industriomställning som nu börjar ta fart i omvärlden. För att Sverige ska ta till vara den möjlighet som den gröna omställningen erbjuder måste den vara rättvis och bygga ett samhälle som håller ihop. Ett samhälle som är till för alla – inte bara för några få.

När det gäller den politiska inriktningen för utgiftsområdet vill jag anföra följande.

Den vetenskapliga kunskapen är samlad, gedigen och tydlig: Den globala medeltemperaturen stiger i allt snabbare takt och den främsta orsaken är mänsklig aktivitet. Sedan den industriella revolutionen har medeltemperaturen ökat med mer än 1 grad och kombinationen av klimatförändringen och El Niño har lett till att vi sannolikt kommer att överskrida 1,5 graders global medeltemperaturhöjning de närmaste åren. Den globala medeltemperaturhöjningen har redan lett till ett förändrat klimat, framför allt på så sätt att extremväder

har blivit vanligare. I Sverige går uppvärmningen dubbelt så fort som det globala genomsnittet, och uppvärmningen går dessutom snabbare i de norra delarna av landet än i de södra. Klimatförändringen innebär enorma risker för Sveriges invånare och företag. Vi drabbas av klimatförändringen såväl direkt, t.ex. genom kraftigare skyfall, risk för översvämningar, ras och skred, torka, värmebölja, skogsbränder och havsnivåhöjning, som indirekt då Sverige påverkas av klimatkrisens konsekvenser i andra delar av världen. Samtidigt innebär arbetet för att hejda klimatförändringen, dvs. klimatomställningen, stora möjligheter för hela Sverige.

Parallellt med klimatkrisen står vi inför en ekologisk kris och förändringen som sker inom detta område kan på många sätt inte återställas. Forskningen visar att vi kan vara på väg mot det sjätte massutdöendet på planeten. Sedan 1970-talet har världens bestånd av fåglar, fiskar, däggdjur och grod- och kräldjur minskat med hela 68 procent enligt Världsnaturfondens (WWF) Living Planet Report, och 1 miljon arter riskerar att utrotas från jorden. Det finns en bred vetenskaplig samstämmighet om både orsaker till naturkrisen och de åtgärder som behöver sättas in för att vända den negativa trenden. De främsta orsakerna till artutrotningen är förlusten av livsmiljöer, ett alldeles högt jakt- och fisketryck, invasiva arter, utsläpp av föroreningar och en eskalerande klimatkris. Utöver ett starkare och mer omfattande skydd av natur handlar behovet av åtgärder om att förändra brukningsmetoder och om att förstörd natur måste återskapas.

Det finns fortfarande väldigt mycket som kan göras för att undvika, mildra och anpassa våra samhällen till konsekvenserna av klimatkrisen och den ekologiska krisen. Miljöpartiet vill bygga ett tryggt och fritt samhälle inom planetens gränser. Det är en historisk satsning som lyssnar till vetenskapen och gör vad som krävs för att nå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Miljöpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 99 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Det är mycket viktigt att säkra grundfinansieringen av de miljövårdande myndigheterna och att den också tillåts att öka för att finansiera nödvändiga satsningar. Miljöpartiet vill möjliggöra en generell ambitionshöjning av myndighetens arbete och inom anslaget öronmärks därutöver vissa belopp för olika satsningar. Inom ramen för anslaget öronmärker Miljöpartiet 23 000 000 kronor för nya uppgifter på klimatområdet: förtydligat och utökat uppdrag att analysera klimateffekter, effektivisering av styrmedel, klimatpolitiska analyser och förbättrad klimatstatistik. Även samordning av det finansiella systemets bidrag till klimatomställningen och hållbar utveckling ryms inom denna satsning. Vidare öronmärker Miljöpartiet 15 000 000 kronor för civil beredskap, avloppshantering och vattenkvalitet i ett förändrat klimat.

Samhällsekonomin orsakar en betydande miljö- och klimatpåverkan genom de produkter som konsumeras. Användningen av jungfruliga resurser måste minska totalt sett och det behövs mer regleringar för att produkter ska gå att

återanvända och återvinna. Ansvar för att ställa om till en ekonomi som håller sig inom planetens gränser ska inte bara ligga på individen. Produkters miljö- och klimatpåverkan ska tydligt reflekteras i priset så att det blir lätt och billigt att göra rätt. Miljöpartiet anser att det behövs en förhöjd finansiering av insatser för cirkulär ekonomi och avsätter därför 19 000 000 kronor inom ramen för anslaget för att Naturvårdsverket ska kunna intensifiera arbetet med en cirkulär ekonomi. Det krävs stärkta resurser för arbetet med resurseffektiva kretslopp i olika värdekedjor, för att ta fram nya styrmedel för hållbar resursanvändning, för förebyggande avfallshantering, för en ökad takt i omställningen inom textilområdet, för hanteringen av plast och förpackningar och för en ökad spårbarhet av kritiska metaller.

För moderna och effektiva tillståndsprocesser som stöder en grön samhällsomställning krävs satsningar på myndigheterna för att understödja denna utveckling. Inom ramen för anslaget avsätter Miljöpartiet därför 20 000 000 kronor för att stärka Naturvårdsverkets arbete med dessa frågor.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ökas med 132 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöövervakningen är ryggraden i svenskt miljöarbete och behöver därför tillräckliga resurser. Arbetet med långa tidsserier är centralt för att kunna förstå och följa tillståndet för exempelvis dricksvattentäkterna, fisken i hav och sjöar samt skogarna och andra ekosystem i hela landet. Det finns ett stort behov av förstärkning av anslaget för att möjliggöra exempelvis utökade satsningar på screening av PFAS och andra farliga ämnen, förbättrad klimatstatistik, förbättrad fågelövervakning och hälsorelaterad miljöövervakning. Det behöver även initieras en övervakning av mark- och jordhälsa i skogsmark. Inom ramen för anslaget öronmärks dels 13 000 000 kronor för miljöövervakning av genetisk mångfald för att uppfylla kraven i FN:s Montrealavtal, dels 10 000 000 kronor för miljöövervakning av pollinatörer.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ökas med 1 788 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Inom ramen för anslaget ryms ett flertal satsningar; bl.a. öronmärks 50 000 000 kronor för arbetet med hotade arter. Satsningen görs för att förstärka dels åtgärdsprogrammen för hotade arter och pollinatörer i skogslandskapet, dels arbetet med att stävja handeln med hotade arter.

Inom ramen för anslaget öronmärker Miljöpartiet 445 000 000 kronor mer än i regeringens satsning för återvätning av våtmarker. Våtmarker som har dikats ut läcker stora mängder växthusgaser, men dessa läckage kan stoppas genom att marken återväts. Återvätning har också många positiva effekter för djur och växter. Den biologiska mångfalden stärks, näringstillförseln och övergödningen i sjöar, vattendrag och hav kan minska och den vattenhållande förmågan i landskapet stärks, vilket bidrar till ökad klimatanpassning. Miljöpartiet föreslår därför en omfattande satsning på återvätning av utdikade våtmarker. Det är viktigt att denna satsning består och sträcker sig långt fram i tiden, eftersom ryckighet i finansieringen har identifierats som både en knäckfråga och ett hot mot möjligheten att uppnå högre kolinlagring och

klimatnytt. Under kommande mandatperioder måste Sverige öka kolinlagringen i landskapet markant, bl.a. till följd av kraven i EU:s klimatlag.

Inom ramen för anslaget föreslår Miljöpartiet även en särskild satsning om 30 000 000 kronor riktad till markägare och brukare för att gynna arter i odlingslandskapet. Vidare öronmärks en satsning inom anslaget på restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker, inklusive mosaikmarker, om 166 000 000 kronor.

Inom ramen för anslaget vill Miljöpartiet dessutom anslå 30 000 000 kronor för att förstärka viltförvaltningen med fokus på genetiskt viktiga vargindivider, DNA-baserade förvaltningsverktyg, inventeringssystem och arbete för en förbättrad samexistens mellan lokalbefolkning och rovdjur på lokal och regional nivå.

Miljöpartiet vill också förstärka arbetet med invasiva arter genom att satsa 65 000 000 kronor på detta inom ramen för anslaget. Invasiva arter blir ett allt mer påtagligt problem och arbetet har dessutom tyvärr tappat fart sedan regeringen skar ned på budgeten för 2023. Om inte omfattande satsningar görs riskerar det arbete som har gjorts under tidigare år att raseras.

Nationalparker utgör ett mycket starkt naturskydd för framtida generationer och har även positiva effekter på landsbygdsutveckling och arbetstillfällen. Miljöpartiet vill fortsätta den satsning på att öka antalet nationalparker som inleddes av partiet i regeringsställning. Miljöpartiet öronmärker därför 50 000 000 kronor inom anslaget för detta arbete, inklusive arbetet med friluftsliv och allemansrätt.

Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ökas med 80 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Förorenade områden, t.ex. runt flygplatser och där Försvarsmakten bedriver sin verksamhet, utgör en mycket allvarlig risk för både människor och ekosystem. Farliga miljögifter som PFAS läcker ut i dricksvattentäkter och förorenar grundvatten och jordbruksmark. Miljöpartiet vill därför se en kraftfull förstärkning av anslaget som möjliggör utökad kartläggning, samordning, sanering och återställning av förorenade områden. Nivåhöjningen möjliggör även en ökning av forskningsmedel till SGI, Sveriges geologiska undersökning och andra berörda myndigheter för forskning och utveckling av reningstekniker för PFAS och andra miljögifter samt en stärkt samordning under Naturvårdsverket.

Anslaget 1:5 Miljöforskning ökas med 83 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöpartiet anser att anslaget behöver en avsevärd höjning för att det ska vara möjligt att upprätthålla den höga nivån och fortsätta arbetet med att täcka kunskapsluckor som kan ligga till grund för ett stärkt åtgärdsarbete. Den nuvarande anslagsnivån har legat relativt stilla de senaste tio åren och anslaget räcker till sex parallella forskningsprojekt som löper över tre år. En nivåhöjning skulle möjliggöra fler parallella projekt inom viktiga områden där myndigheterna har identifierat att det finns behov av mer forskning, t.ex. cirkulär ekonomi, spridning av miljögifter och miljöeffekter av havsbaserad vindkraft.



Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen ökas med 17 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Spridningen av olika gifter i miljön är alltmer omfattande och utgör ett hot mot människors – särskilt barns – hälsa, fungerande ekosystem, djur och växter och alla de tjänster som ekosystemen producerar. Det behövs förstärkta insatser för arbetet mot bl.a. PFAS, läkemedelsrester i dricksvatten och en mängd andra farliga miljögifter. Det behövs också kunskapsspridning och olika informationsinsatser om hur farliga ämnen kan bytas ut mot mindre farliga. Spridningsvägarna i miljön behöver kartläggas och dessutom behöver arbetet med att sanera förorenade områden en kraftfull förstärkning. Sverige har en oerhört viktig roll i att driva dessa frågor internationellt, och det behövs resurser för att skala upp detta arbete. Ett förstärkt arbete med giftfritt från början är en central del i arbetet för en cirkulär ekonomi. Miljöpartiet anser därför att Kemikalieinspektionens arbete är i behov av en permanent budgethöjning och förstärker därför myndighetens anslag i linje med vad myndigheten har begärt. Substitutionscentrum bedriver ett viktigt arbete med att hjälpa aktörer att byta ut farliga kemikalier inom sina verksamheter, och Miljöpartiet öronmärker därför 10 000 000 kronor inom anslaget för att utvidga Substitutionscentrums arbete till en europeisk nivå.

Anslaget 1:8 Klimatbonus ökas med 2 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Andelen elbilar i nybilsförsäljningen har tidigare ökat snabbt, mycket tack vare politiska reformer som elbilspremierna och bonusmalus-systemet. Regeringens beslut att ta bort klimatbonusen för elbilar skedde bokstavligen över en natt och har inneburit att omställningen bromsats in och har minskat förtroendet för styrmedlet i sig. För att nå utsläppsmålen för transportsektorn finns det fortfarande ett stort behov av att stötta den pågående elektrifieringen med såväl bonus för miljöbilar som malus för fossil-drivna bilar. Miljöpartiet vill därför införa en klimatbonus med ett pristak på 550 000 kronor. En klimatbonusbil med inköpskostnad upp till 399 999 kronor ska ge en bonus på 50 000 kronor och en klimatbonusbil med inköpskostnad om 400 000–550 000 kronor ska ge 30 000 kronor i bonus. Det innebär att stödet mer träffsäkert når inkomstgrupper med större behov av bonus och inte går till dyra lyxbilar. Fokus ska vara att fasa ut förbränningsmotorer. Stödet begränsas till nollutsläppsbilar som maximalt drar 1,6 kWh/mil enligt laboratorietestet WLTP (Worldwide Harmonized Light Vehicle Test Procedure) och laddhybrider tas bort från stödsystemet. Miljöpartiet inför även en särskild bonus om 10 000 kronor som, utöver den generella bonusen, ska kunna ges till den som bor på landsbygden och köper en klimatbonusbil. Det nya systemet kommer successivt att behöva ses över i förhållande till utvecklingen.

Anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ökas med 75 500 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning ökas med 110 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Klimatanpassning handlar ytterst om att skydda människor, miljö och alla samhällsverksamheter från klimatrelaterade risker, och arbetet med klimatanpassning måste därför stärkas på flera fronter. Det

handlar bl.a. om att stötta specifika sektorer som kommer att vara särskilt utsatta för det förändrade klimatet. Inte minst handlar det om företag inom det svenska jordbruket och skogsbruket som redan i dag är drabbade av klimatförändringarnas effekter. Denna påverkan kommer att öka i framtiden och klimatanpassning kommer att vara en förutsättning för lönsamhet för företag inom dessa sektorer. Samhällets insatser hittills har i stor utsträckning inriktats på att ta fram kunskaps- och planeringsunderlag. Detta arbete är centralt och måste fortsätta, men det är också viktigt att insatserna blir mer konkreta. Arbetet med samhällsskydd och beredskap behöver utvecklas och förstärkas och det behövs även i fortsättningen kunskapshöjande insatser, kartläggningar, karteringar och planeringsunderlag. Miljöpartiet vill därför göra omfattande satsningar på klimatanpassning i form av förstärkta resurser till relevanta myndigheter för konkreta åtgärder inom bl.a. vattenhantering, livsmedelsförsörjning, klimatrelaterade översvämningar, ras, skred, värmeböljor och skogsbränder. Även myndigheternas arbete med att bistå med samordning och kunskapsspridning gentemot aktörer på lokal och regional nivå där kommunerna har en nyckelroll behöver förstärkas. Miljöpartiet höjer således anslagsnivån bl.a. för att återföra de medel till MSB och länsstyrelserna som regeringen avvecklar under detta anslag i budgetpropositionen för 2024.

Anslaget 1:11 ökar med 1 000 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöpartiet vill genomföra en omfattande och långsiktig höjning av Havs- och vattenmyndighetens anslag för havsmiljöarbetet för att bl.a. förstärka arbetet med att minska övergödningen och ta ett helhetsgrepp om sjöfartens påverkan på havsmiljön.

Inom ramen för anslaget öronmärker Miljöpartiet 60 000 000 kronor för ett omställningsstöd till hållbart fiske. Miljöpartiet vill flytta ut trålgränsen maximalt och stoppa allt industriellt fiske på svenska vatten. Stödet riktas till de fiskare som berörs av ett trålstopp för att mildra konsekvenserna av stoppet och bidra till att ersätta förlorad inkomst. Stödet får också användas för redskapsutveckling eller redskapsbyten.

Ålen är utrotningshotad och dess överlevnad hänger på en mycket skör tråd. Det kan räcka med en ny parasit, en sjukdom eller ett varmare hav till följd av klimatförändringar för att beståndet ska försvagas så mycket att det inte klarar att återhämta sig. Försiktighetsprincipen behöver tillämpas fullt ut och det måste införas ett stopp för allt ålfiske. Miljöpartiet vill därför avsätta 77 000 000 kronor inom ramen för anslaget för att genom ett frivilligt program för återköp av ålfiskefiskerätter ersätta de fiskare som innehar sådana fiskerätter.

Miljöpartiet vill dessutom öronmärka 30 000 000 kronor inom ramen för anslaget för en ökad fiskerikontroll. Fusket inom fisket beräknas vara mycket omfattande; detta har konstaterats i en mängd rapporter från bl.a. myndigheter och organisationer. Oriktiga uppgifter om mängden och artsammansättningen av landade fångster samt olagliga utkast bidrar till att utarma fiskbestånden

och undergräver både den gemensamma fiskeripolitiken inom EU och det nationella handlingsutrymmet.

Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ökas med 38 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Sverige har en oerhört viktig roll att spela när det gäller att driva på det internationella miljö- och klimatarbetet. Därför är också våra bilaterala miljösamarbeten viktiga. Det handlar både om samarbeten med andra länders regeringar och om att stärka individer, organisationer och företag som arbetar i sina nationella kontexter med att stärka sina länders klimatarbete. Många av dessa individer och organisationer lever under hot och får betala ett högt pris för sitt arbete, och det är viktigt att Sverige fortsätter att stötta deras viktiga arbete. Miljöpartiet anser därför att anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ska höjas.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 3 329 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Läget för den biologiska mångfalden i Sverige är på många sätt akut. Runt 1 000 skogslevande arter är hotade. Ett omfattande problem är bristen på större sammanhängande områden med höga naturvärden, som är ett krav för många arter. Östersjöns ekosystem står inför en akut kris, och läget i Västerhavet är mycket allvarligt. För att vända artkrisen i skogen, säkra fungerande och motståndskraftiga ekosystem och nå miljömålen krävs därför omfattande satsningar på att bevara och återskapa värdefulla naturområden för framtiden. Avverkningstakten för värdefulla naturskogar är redan mycket hög och det handlar nu om att säkra bevarandet av det sammanhängande bälte av fjällnaturskogar som pekats ut i propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58), och som Sverige har ett internationellt ansvar för att bevara. Det handlar också om annan värdefull natur över hela landet, som att bevara de sista resterna av kontinuitetsskogarna. Miljöpartiets ökade satsning under anslaget innebär en anslagsnivå om knappt 5 000 000 000 kronor. Av dessa avsätts hälften av medlen till fjällnära skogar och hälften till skyddsvärda skogar i hela landet.

Anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten ökas med 72 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöpartiet förstärker anslaget för att möjliggöra en expansion av myndigheten för att den ska kunna understödja satsningarna inom ramen för anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ökas med 3 000 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Klimatklivet är ett av de viktigaste gröna framstegen som Miljöpartiet bidragit till i regeringsställning. Klimatklivet har burit frukt och leder till industriomställning, näringslivsutveckling och en hållbar samhällsutveckling som kommer hela landet till del. Utsläppen har minskats ton för ton, genom konkreta åtgärder med stöd av Klimatklivet. För att möjliggöra en ökad takt och omfattning av utsläppsminskningar som genereras av initiativet krävs det budgetförstärkningar.

Anslaget 1:17 Klimatpremier ökas med 800 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Kollektivtrafiken behöver långsiktiga spelregler. När regeringen i augusti 2023 hastigt ändrade villkoren för elbusspremien

påverkades branschen utan möjlighet att anpassa sig till förutsättningarna, och regeringens beslut skadade även förtroendet för nationella stödssystem i stort. Miljöpartiet vill behålla elbusspremien och tillför därför 300 000 000 kronor inom anslaget.

Vidare tillför Miljöpartiet 500 000 000 kronor inom ramen för anslaget för att införa en skrotningspremie. Miljöpartiet har sedan tidigare drivit förslag på en skrotningspremie och välkomnar att regeringen nu går fram med ett förslag på skrotningspremie. Baserat på den information vi fått om förslaget hittills anser jag och mitt parti att förslaget bör breddas och utökas. En skrotningspremie på 20 000 kronor fås för den fordonsägare som skrotar en äldre bil med förbränningsmotor och köper eller leasar en elbil alternativt som ersättning för köp av periodkort i kollektivtrafiken eller vid köp av elcykel. Fordonet som skrotas ska vara 15 år eller äldre och även ha varit i trafik under den senaste tolv månadersperioden. Syftet med satsningen är att få bort äldre fordon, med högre utsläpp och med sämre trafiksäkerhet än nyare fordon, från vägarna.

Anslaget 1:18 Industriklivet ökas med 1 500 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Industriklivet är ett av de viktigaste gröna framstegen som Miljöpartiet bidragit till i regeringsställning. Industriklivet har burit frukt och leder till industriomställning, näringslivsutveckling och en hållbar samhällsutveckling som kommer hela landet till del. Utsläppen har minskats ton för ton, genom konkreta åtgärder med stöd av Industriklivet. För att möjliggöra en ökad takt och omfattning av utsläppsminskningar som genereras av initiativet krävs det budgetförstärkningar.

Anslaget 1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv ökas med 45 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöpartiet stärker anslaget i linje med SGI:s budgetäskande för att arbetet ska kunna fortsätta i så hög takt som möjligt. Det är mycket viktigt att myndigheten får de begärda resurserna eftersom situationen runt Göta älv är mycket allvarlig, vilket visas av inte minst skredet på E6.

Anslaget 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande ökas med 1 352 000 kronor jämfört med regeringens förslag.

Miljöpartiet vill införa ett nytt anslag kallat Kompetenslyft för klimatomställningen som tillförs 200 000 000 kronor. För att möta framtida behov på arbetsmarknaden till följd av klimatomställningen behöver det genomföras kompetenssatsningar. Ett statligt finansierat kompetenslyft riktat mot nyckelkompetenser på arbetsmarknaden kan underlätta näringslivets och samhällets omställning till en cirkulär ekonomi och bidra till att minska arbetslösheten. Miljöpartiet var drivande i att få till en satsning på ett kompetenslyft i budgetpropositionen för 2022. Den nuvarande regeringen har tyvärr valt att ta bort denna satsning, men det är viktigt för Sveriges löntagare och den gröna omställningen att denna satsning återinförs.

Miljöpartiet vill också införa ett nytt anslag kallat Klimatanpassningskliv och storskaliga anpassningsåtgärder som tillförs 1 300 000 000 kronor. Inom

ramen för anslaget satsar Miljöpartiet 300 000 000 kronor på ett klimatanpassningskliv som, på motsvarande sätt som Klimatklivet finansierar utsläppsminskande åtgärder, ska delfinansiera innovativa investeringar med stor klimatanpassningsnytta. Miljöpartiet vill också att det tas fram en nationell plan för riktad statlig finansiering till ett antal storskaliga projekt på lokal och regional nivå där statligt finansieringsstöd är särskilt motiverat, och satsar därför 1 000 000 000 kronor för detta ändamål inom ramen för anslaget.

Vidare vill Miljöpartiet införa ett nytt anslag kallat Klimatskyddsavtal som tillförs 3 500 000 000 kronor. Klimatskyddsavtal (Carbon Contracts for Difference, CcFD) är ett nytt innovationsrelaterat styrmedel som stöttar marknadsintroduktion och uppskalning av nya tekniker för produkter eller tjänster med avsevärt lägre klimatavtryck än befintliga tekniker. Genom att staten ska garantera ett fast pris på koldioxid under en viss tidsperiod till företag som vill göra stora klimatinvesteringar minskar den finansiella osäkerheten. I Tyskland har ekonomiministern lanserat ett CcFD-program och avsatt tiotals miljarder euro för ändamålet. I Nederländerna och Portugal finns redan långt gångna diskussioner om att införa CcFD på nationell nivå, och även Frankrike och Storbritannien har visat intresse för instrumentet.

Slutligen vill jag och mitt parti införa ett nytt anslag kallat Leasingbonus som tillförs 1 800 000 000 kronor. Miljöpartiet vill se en särskild leasingcheck för elbilar för personer med lägre inkomster. Syftet är att hjälpa dem som behöver bilen för att få livet att gå ihop men som av ekonomiska skäl haft svårt att byta till en elbil. Att byta till en elbil kan på sikt dessutom bidra till en säkrare hushållsekonomi då man slipper de risker som är förknippade med stora svängningar i priset på olja. Leasingchecken ger rätt till maximalt 1 500 kronor per månad som får användas till att leasa en elbil. Stödet är inkomstprövat och man kan få stöd om man har en inkomst under 23 500 kronor per månad.

Sammantaget anvisar jag och mitt parti 21 069 852 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 20 för 2024.

BILAGA 1

## Förteckning över behandlade förslag

### Propositionen

*Proposition 2023/24:1 Budgetpropositionen för 2024 utgiftsområde 20:*

1. Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2024–2026 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar (avsnitt 3.25.21).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2024 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

### Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

*2023/24:903 av Katarina Luhr m.fl. (MP):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statsbidraget för att finansiera klimatanpassningsåtgärder ska vara långsiktigt, förutsägbart och behöver kraftfullt ökas och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett Klimatanpassningskliv som ska delfinansiera innovativa investeringar med stor klimatanpassningsnytta, i likhet med satsningen Klimatklivet, som finansierar utsläppsminskande åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):*

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra en bonus för elfordon och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att satsa på och utveckla statliga satsningar som Industriklivet och Klimatklivet i syfte att hjälpa industrier och företag att minska sin klimatpåverkan och tillkännager detta för regeringen.
110. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avsätta tillräckliga budgetmedel, i enlighet med Miljöpartiets budgetmotion för 2024, för att omgående skydda de sista resterna naturskog i hela landet, däribland de sammanhängande fjällskogarna, och tillkännager detta för regeringen.

*2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP):*

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga klimatpremien för tunga lastbilar till att även gälla 2025 och 2026 samt att ta bort 20-procentsgränsen för stödet och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga klimatpremien för arbetsmaskiner till att även gälla 2025 och 2026, utvärdera effekterna av stödet och om stödet behöver höjas för vissa typer av arbetsmaskiner och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att budgeten för våtmarkssatsningen bör förstärkas och tillkännager detta för regeringen.

*2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP):*

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka omfattningen av miljöövervakningen och forskning om havens ekosystem i ett förändrat klimat och tillkännager detta för regeringen.

*2023/24:2332 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):*

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

*2023/24:2342 av Linda W Snecker m.fl. (V):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktat stöd till elbilar och reformerad klimatbonus och tillkännager detta för regeringen.

*2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C):*

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att bredda Industriklivet till att även omfatta initiativ med fokus på koldioxidinfångning och koldioxidanvändning (CCS och CCU) och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över möjligheterna att införa en biopremie som utjämnar prisskillnaderna mellan fossil diesel och förnybara alternativ, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2023/24:2458 av Muharrem Demirok m.fl. (C):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en ny kraftfull klimatbonus för dels nya billigare miljöbilar, dels begagnade miljöbilar, så att alla, inte minst de som är beroende av bilen på landsbygden, har möjlighet att byta till miljöbil,

och om resurserna är begränsade ska klimatbonusen prioriteras till de som är beroende av bilen på landsbygden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att införa en biopremie för användande av biodiesel i jord- och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.

*2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):*

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabellen i motionen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska klimatarbetet kräver satsningar på miljöövervakning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att satsa på och utveckla Industrikivet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå vidare med planerna att ta bort koldioxid från atmosfären genom satsningar på bio-CCS och tillkännager detta för regeringen.

*2023/24:2631 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):*

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkta insatser till Industrikivet och tillkännager detta för regeringen.

*2023/24:2671 av Emma Nohrén m.fl. (MP):*

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabell A i motionen.

*2023/24:2744 av Rickard Nordin (C):*

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabellen i motionen.



BILAGA 2

## Regeringens och motionärernas anslagsförslag

## Anslag för 2024 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

*Tusental kronor*

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	V	C	MP
1:1 Naturvårdsverket	635 535	±0	30 000	-2 600	99 000
1:2 Miljöövervakning m.m.	417 714	30 000	68 000	±0	132 000
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 212 035	250 000	1 829 000	175 000	1 788 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	1 064 318	-250 000	19 500	±0	80 000
1:5 Miljöforskning	96 825	±0	33 000	±0	83 000
1:6 Kemikalieinspektionen	324 678	±0	30 000	-1 100	17 000
1:7 Avgifter till internationella organisationer	314 431	±0	±0	±0	±0
1:8 Klimatbonus	1 300 000	±0	2 900 000	2 500 000	2 100 000
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	292 107	±0	±0	-1 800	75 500
1:10 Klimatanpassning	89 500	100 000	50 500	50 000	110 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 367 565	±0	150 000	±0	1 000 000

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	V	C	MP
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	262 900	±0	±0	±0	±0
1:13 Internationellt miljösamarbete	37 400	±0	29 400	±0	38 000
1:14 Skydd av värdefull natur	1 670 500	250 000	2 700 000	50 000	3 329 000
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	321 930	±0	20 000	78 600	72 000
1:16 Klimatinvesteringar	4 950 000	±0	2 050 000	-400 000	3 000 000
1:17 Klimatpremier	2 122 000	±0	772 000	±0	800 000
1:18 Industriklivet	1 457 000	500 000	±0	500 000	1 500 000
1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	115 000	±0	±0	±0	45 000
1:20 Driftstöd för bio-CCS	15 000	±0	±0	±0	±0
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	133 513	±0	±0	-600	1 352
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 107 408	±0	±0	±0	±0
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>					
99:1 Klimatanpassade och gröna städer	±0	±0	250 000	±0	±0
99:2 Forskning för klimatomställning	±0	±0	500 000	±0	±0

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	V	C	MP
99:3 Statligt stöd för rening av PFAS till de värst drabbade kommunerna	±0	±0	250 000	±0	±0
99:4 Skrotbåtspremie	±0	±0	±0	10 000	±0
99:5 Biopremie	±0	±0	±0	37 000	±0
99:6 Kompetenslyft för klimatomställningen	±0	±0	±0	±0	200 000
99:7 Klimatanpassningskliv och storskaliga anpassningsåtgärder	±0	±0	±0	±0	1 300 000
99:8 Klimatskyddsavtal	±0	±0	±0	±0	3 500 000
99:9 Leasingbonus	±0	±0	±0	±0	1 800 000
<b>Summa för utgiftsområdet</b>	<b>19 307 359</b>	<b>880 000</b>	<b>11 681 400</b>	<b>2 994 500</b>	<b>21 069 852</b>

BILAGA 3

# Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

## Beställningsbemyndiganden för 2024 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

*Tusental kronor*

<b>Ramanslag</b>	<b>Beställnings- bemyndigande</b>	<b>Tidsperiod</b>
1:2 Miljöövervakning m.m.	120 000	2025–2027
1:3 Åtgärder för värdefull natur	900 000	2025–2028
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	1 865 000	2025–2050
1:5 Miljöforskning	102 000	2025–2028
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	710 000	2025–2035
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	1 500 000	2025–2036
1:13 Internationellt miljösamarbete	7 600	2025–2027
1:14 Skydd av värdefull natur	50 000	2025–2068
1:16 Klimatinvesteringar	6 000 000	2025–2028
1:17 Klimatpremier	3 000 000	2025–2028
1:18 Industriklivet	4 680 000	2025–2031
1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	165 000	2025–2028
1:20 Driftstöd för bio-CCS	36 000 000	2026–2046
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	2 200 000	2025–2030
<b>Summa</b>	<b>57 299 600</b>	